

จินตนาการชาติและความเป็นชาติของกะเหรี่ยงที่แตกเสี่ยงในเมียนมา

The Fragility of the Imagined Karen Nation and State in Myanmar

พิเชฐ สายพันธ์

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Pichet Saiphan

Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University

E-mail: phanpichet@gmail.com

วันรับบทความ: 13 มีนาคม 2563 (Received March 13, 2020)

วันแก้ไขบทความ: 6 พฤศจิกายน 2563 (Revised November 6, 2020)

วันตอบรับบทความ: 27 พฤศจิกายน 2563 (Accepted November 27, 2020)

บทคัดย่อ

บทความแสดงข้อเสนอว่าตลอดระยะเวลากว่า 70 ปีที่ผ่านมาของ ขบวนการเคลื่อนไหวชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยงในกระบวนการ สร้างชาติและรัฐอิสระได้ดำเนินไปภายใต้ความแตกเสี่ยงภายในของกลุ่ม กะเหรี่ยงในประเทศเมียนมา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้มุมมองทางภาษาศาสตร์ ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจ ร่วมกับแนวคิด ชุมชนจินตกรรมและชาตินิยม ของเบเนดิก แอนเดอร์สัน และข้อถกเถียง แนวคิดที่เกี่ยวข้องในเรื่องชาติพันธุ์กับชาติของ แอนโทนี ดี สมิท และ แอนโทนี กิดเดนส์ ทำให้เห็นว่า หน่วยชาติพันธุ์กะเหรี่ยง (Karen) เป็นการประกอบ สร้างนิยามทางชาติพันธุ์ให้กับชาวกะเหรี่ยงที่เกิดขึ้นมาในสมัยอาณานิคม ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านสังคมกะเหรี่ยงเข้าสู่ภาวะสมัยใหม่ มีผลให้เกิดการสร้าง ความเป็นชาติและการสร้างรัฐอิสระกะเหรี่ยงอันมีลักษณะเป็นชุมชนจินตกรรม ร่วมกับประดิษฐกรรมของแนวคิดรากเหง้าดั้งเดิม เพื่อสร้างสำนึกและความ เป็นพวกเดียวกันของกะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนอุดมการณ์ชาตินิยม ด้วยพื้นฐานความแตกต่างของความหลากหลายในบรรดาชาวกะเหรี่ยง และ สถานการณ์การแบ่งแยกขบวนการในการเคลื่อนไหวระหว่างกลุ่มกะเหรี่ยง คริสต์ (Karen National Union – KNU) และกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ (Democratic

Karen Buddhist Army – DKBA) ที่พยายามแยกแยะอัตลักษณ์ที่แตกต่าง และมีเป้าหมายของการสร้างดินแดนกะเหรี่ยงที่แตกต่างกัน รวมถึงนโยบาย เศรษฐกิจชายแดนและการเมืองชนกลุ่มน้อยของพม่า ได้ชี้ให้เห็นว่า จินตนาการ ชาติและรัฐกะเหรี่ยงอิสระได้ดำเนินมาถึงจุดที่แตกเสี่ยงออกไปสู่การเป็น กะเหรี่ยงที่หลากหลายมากกว่าการเป็นกะเหรี่ยงที่เป็นเอกภาพเดียวกัน

คำสำคัญ: กะเหรี่ยง, ชาติ, ชาตินิยม, ชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์

Abstract

Over the past 70 years the ethno-nationalist movement of the Karen in Myanmar to create an independent state and nation has been beset by internal divisions. This article analyses the movement from the angles of linguistics, ethnicity, history, politics, and economics, drawing on Benedict Anderson’s concept of imagined community and associated thinking on nationalism from Anthony D Smith and Anthony Giddens. The Karen identity was initially constructed during the colonial period, a time of transition to modernity for the Karen. The construction of a Karen ethnic community was based initially on the Tibeto–Burman language group and other Karen primordial characteristics, and developed into an imagined independent Karen nation and the “Kawtoolei” separatist State under the Karen National Union. However, the Karen are made up of many diverse groups, such as Sgow, Pwo, Karenni, and Bwe, and are divided among Christian, Buddhist and animist beliefs, shaping different identities and political ideologies. With the appearance of the separatist Democratic Karen Buddhist Army and other minority sub-nationalist movements, Karen ethno-nationalism has become fragile and the imagined ethno-linguistic unity of the Karen has fragmented.

Keywords: Karen, Nation, Nationalism, Ethno-nationalism

เกริ่นนำ

ตลอดระยะเวลากว่า 70 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ ค.ศ. 1948 เมื่อประเทศเมียนมา¹ เป็นเอกราชจากอังกฤษจนมาถึงปัจจุบัน ความเคลื่อนไหวของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในการสร้างชาติและรัฐกะเหรี่ยง (The Karen Separatist Movement) เพื่อเป็นอิสระจากประเทศเมียนมาได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง นับได้ว่าเป็นการต่อสู้เคลื่อนไหวในลักษณะของขบวนการชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ (ethno-nationalism movement) ที่ยาวนานมากที่สุดขบวนการหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความเคลื่อนไหวในการสร้างรัฐกะเหรี่ยงเพื่อเป็นอิสระจากอาณานิคมอังกฤษต่อเนื่องมาจนถึงการต้องการเป็นอิสระจากประเทศเมียนมาได้ปรากฏรูปธรรมของการต่อสู้ผ่านการสร้างความเป็นชาติกะเหรี่ยง โดยเริ่มเห็นเป็นรูปเป็นร่างตั้งแต่มีการจัดตั้งสมาคมแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Association – KNA) ในปี ค.ศ. 1881 ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นรูปธรรมแห่งแรกของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต่อความเป็นชาติและการสร้างชาติกะเหรี่ยง หลังจากนั้นได้มีชาวกะเหรี่ยงขึ้นมาเป็นผู้นำทางความคิดชาตินิยมคนสำคัญคือ Dr. San C. Po ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งชาติกะเหรี่ยง เขาได้ตีพิมพ์หนังสือเผยแพร่ความคิดชาตินิยมให้แก่ชาวกะเหรี่ยงในปี ค.ศ. 1928 การเติบโตทางความคิดเรื่องชาติและชาตินิยมในบรรดาชาวกะเหรี่ยงเอง ทำให้เกิดการรวมตัวเพื่อก่อตั้งองค์กรสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Union – KNU) และกองกำลังอิสระแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Liberation Army – KNLA) ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1947 เพื่อเป้าหมายในการเป็นเอกราชจากอังกฤษ และพัฒนาสู่การจัดตั้งรัฐอิสระกอทูเล (Kawthoolei) ของชาวกะเหรี่ยงที่ต้องการแยกตัวออกจากประเทศสหภาพพม่า (ชื่อขณะนั้น) ภายหลังจากที่ได้รับเอกราชจากอังกฤษแล้ว และยังขับเคี่ยวต่อเนื่องด้วยเป้าหมายเป็นอิสระจากประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (ชื่อปัจจุบัน) มาจนถึงปัจจุบัน รูปธรรมดังกล่าวเป็นผลจากพัฒนาการของการเติบโตทางความคิดชาตินิยมและการสร้างชาติกะเหรี่ยง ซึ่งเกิดขึ้นร่วมกับการประกอบสร้างความหมายทางชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่เพิ่งสร้างขึ้นมาในสมัยเจ้าอาณานิคมอังกฤษที่เข้ามาปกครอง โดยมีต้นเค้าจากการเข้ามาของตะวันตกใน

บริเวณนี้ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 นับได้ว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านทางสังคมของชาวกะเหรี่ยงสู่ภาวะสมัยใหม่ (modernity) ตามแบบตะวันตกอีกด้วย ทำให้เห็นว่าขบวนการความเคลื่อนไหวชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยง (Karen ethno-nationalism movement) เป็นตัวอย่างของขบวนการเคลื่อนไหวชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ที่มีบทบาทต่อเนื่องยาวนานขบวนการหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยังดำเนินอยู่จนถึงปัจจุบัน

ภายใต้ระยะเวลาของขบวนการชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยงที่เคลื่อนไหวมาอย่างยาวนานนี้ กลับทำให้พบข้อสังเกตประการหนึ่งว่า เอกภาพของชาตินิยมกะเหรี่ยงและจินตนาการแห่งรัฐอิสระกะเหรี่ยงได้ถูกสั่นคลอนไปพร้อมกับการแตกเสี้ยวภายในของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงด้วยกันเอง โดยเฉพาะพื้นฐานของการรวมกลุ่มทางศาสนาของชาวกะเหรี่ยงที่แตกต่างกันทำให้เกิดการแบ่งแยกความเคลื่อนไหวที่เห็นได้ชัดเจนระหว่างกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ซึ่งมีบทบาทนำในการขับเคลื่อนสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) และกองกำลังอิสระแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNLA) ซึ่งเป็นกลุ่มขบวนการตั้งต้นต่อการสร้างรัฐอิสระกะเหรี่ยง กับกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธซึ่งมีบทบาทนำในการขับเคลื่อนกองกำลังกะเหรี่ยงประชาธิปไตยฝ่ายพุทธ (Democratic Karen Buddhists Army – DKBA) ซึ่งก่อตั้งขึ้นมาภายหลังในปี ค.ศ. 1994 โดยได้แยกตัวออกจากกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ KNU และ KNLA ทำให้มีการแบ่งแยกพื้นที่ดูแลภายใต้กองกำลังของกลุ่มกะเหรี่ยงที่แตกต่างกันไป รวมทั้งเป้าหมายของการต่อสู้เพื่อรัฐอิสระของกะเหรี่ยงได้เปลี่ยนรูปร่างให้เห็นได้ชัดเจนว่า KNU และ KNLA ยังเคลื่อนไหวเพื่อต้องการเป็นรัฐอิสระจากประเทศเมียนมา แต่กลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ DKBA ได้เคลื่อนไหวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งกับกองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force – BGF) ของประเทศเมียนมา ซึ่งนำไปสู่การร่วมมือกับรัฐบาลเมียนมาในการต่อต้านกลุ่มกะเหรี่ยง KNU และ KNLA ไปในตัว

ดินแดนของรัฐอิสระกะเหรี่ยงจึงถูกแบ่งออกจากกันภายใต้ขบวนการกลุ่มแต่ละกลุ่ม จินตนาการชาติและรัฐอิสระของกะเหรี่ยงที่เคยถูกสร้างมาแต่ต้นจึงประสบภาวะแตกเสี้ยวด้วยเงื่อนไขร่วมกับพื้นฐานความหลากหลายของวัฒนธรรมที่มีอยู่ในกลุ่มกะเหรี่ยงด้วยกันเอง บทความนี้จึงพยายามเสนอภาพความแตกเสี้ยวที่เกิดขึ้นของความเป็นชาติและการสร้างชาติกะเหรี่ยง

ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้มุมมองทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจ ร่วมกับแนวคิดว่าด้วยชุมชนจินตกรรม และชาตินิยม ของ Benedict Anderson และข้อถกเถียงกับแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องชาติพันธุ์และชาติของ Anthony D. Smith Anthony Giddens และความเห็นนักวิชาการคนอื่น ๆ พร้อมทั้งคำถามต่อไปว่าหากเป็นเช่นนี้แล้ว จินตนาการรัฐและความเป็นชาติของกะเหรี่ยงที่แตกเสี่ยง จะสามารถนำพา ขบวนการเคลื่อนไหวชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยงให้ดำเนินไปสู่ ทิศทางต่อไปได้อย่างไร

การประดิษฐ์สร้างหน่วยชาติพันธุ์ (ethnic unit) ที่เรียกว่า กะเหรี่ยง (Karen)

แนวทางการพิจารณาชาติพันธุ์ (ethnic) ที่เรียกว่า “กะเหรี่ยง” (Karen) ทำให้เรามองเห็นได้ว่าชาติพันธุ์กะเหรี่ยง เป็นนิยามที่ถูกสร้างขึ้นมา ให้อยู่ร่วมกันด้วยหน่วยทางชาติพันธุ์ภายใต้ชื่อกะเหรี่ยง (Karen) โดยความคิด ของเจ้าอาณานิคมจากตะวันตก ซึ่งตั้งเอาองค์ประกอบส่วนต่าง ๆ ที่หลากหลาย ของบรรดาชาวกะเหรี่ยงกลุ่มย่อยกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาอยู่รวมกันภายใต้ชื่อนิยาม ทางชาติพันธุ์ว่า “กะเหรี่ยง” (Karen)

การเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยคำว่า “Karen” ซึ่งภาษาไทยแปลคำว่า “กะเหรี่ยง” นั้น เป็นการผูกศัพท์ของชื่อชาติพันธุ์ขึ้นมาใหม่ในสมัย อาณานิคม โดยอาศัยคำที่ชาวพม่าและชาวมอญใช้เรียกคนกลุ่มดังกล่าวมา ก่อน ในภาษาพม่าใช้คำว่า “Kayin” ส่วนในภาษามอญใช้คำว่า “Kariang” ซึ่งคล้ายกับที่พวกไทยเรียกว่า “กะเหรี่ยง” ภายหลังกำนี้นักเจ้าอาณานิคม ได้นำมาใช้เป็นคำว่า “Karen” ในภาษาอังกฤษ (Renard, 2003: 1-15)

หลักฐานที่ปรากฏถึงคำอธิบายที่ใช้เรียกกลุ่มกะเหรี่ยงตั้งแต่คริสต์ ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมานั้น มักเป็นคำอธิบายที่มาจากมุมมองของเจ้าอาณานิคม อังกฤษและมิชชันนารีอเมริกันที่ทำงานอยู่ในดินแดนที่ต่อมากลายเป็นอาณานิคม ที่ถูกเรียกว่า พม่าภายใต้การปกครองของสหราชอาณาจักร (British Burma) เป็นคำที่ถูกประมวลขึ้นมาจากการที่คนอื่นเรียกพวกเขาไม่ว่าจะเป็นคำที่เรียก โดยชาวพม่าซึ่งมีความหมายถึงคนหลายกลุ่มที่ไม่มีอารยะ หรือเรียกโดย ชาวมอญในความหมายของคนระดับล่างหรือตรงข้ามกับคนที่มีการอารยธรรม

เช่นกัน (Renard, 2003: 1-15) จากคำเรียกเดิมที่ชาวพม่าใช้คำว่า Kayin และชาวมอญใช้คำว่า Kariang จนทำให้เกิดการสร้างศัพท์คำว่า Karen ในภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นคำว่า Karen จึงเป็นการผูกศัพท์ขึ้นมาใหม่และสร้างคำอธิบายโดยมุมมองของคนนอก ถูกใช้แพร่หลายโดยเจ้าอาณานิคมตะวันตก ในภาษาไทยแปลคำว่า Karen ใช้หมายถึงบรรดาชาวกะเหรี่ยงทั้งหลาย ความหมายดังกล่าวจึงทำให้เห็นว่า Karen (กะเหรี่ยง) ถูกสร้างขึ้นใหม่ให้ความหมายในฐานะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง อันเป็นการประกอบความหมายจากคนนอกที่นำคำพื้นฐานของคนที่อยู่แวดล้อมที่ใช้เรียกพวกเขาอย่างมีนัยดูถูกและต่ำต้อยกว่า อีกทั้งยังประกอบขึ้นจากการนำกลุ่มคนหลายกลุ่มที่เคยจำแนกตัวเองต่างกันออกไปให้มาอยู่ภายใต้ชื่อชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่สร้างใหม่

นอกจากนี้ Lehman ยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า การสร้างหน่วยชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่เกิดขึ้นใหม่นี้ได้อาศัยพื้นฐานของลักษณะร่วมในระบบภาษา ทำให้การนำเอาความรู้ทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnolinguistic) มีบทบาทหลักในการผนวกคนกลุ่มต่าง ๆ ที่พูดภาษาสาขากะเหรี่ยง (Karen-speaking people or Karen Language) ถูกนำเข้ามาจัดอยู่ในหมวดหมู่ภาษาสาขาเดียวกัน และทำให้นิยามชาติพันธุ์กะเหรี่ยงยึดโยงอยู่กับระบบภาษาสาขากะเหรี่ยงเป็นฐานคิดสำคัญ ในขณะที่ยังมีมิติด้านอื่น ๆ อีกมาก เช่น ประวัติศาสตร์ ความคิดความเชื่อทางศาสนา ธรรมเนียมประเพณี ของบรรดาชาวกะเหรี่ยงแต่ละกลุ่มต่างก็มีแบบแผนที่แตกต่างกันไป ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้มีผลทำให้พวกเขาอธิบายตัวตนและคุณสมบัติทางชาติพันธุ์ของการเป็นกะเหรี่ยงแบบต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันไปด้วย (Lehman, 1979: 215-253)

ความรู้ทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นส่วนสำคัญต่อการบูรณาการและประกอบสร้างความหมายของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงขึ้นมาใหม่ ด้วยการจำแนกหมวดหมู่คนกลุ่มต่าง ๆ ให้อยู่ภายในกลุ่มภาษาสาขากะเหรี่ยง ซึ่งเป็นสาขาย่อยในภาษากลุ่มทิเบต-พม่า (Tibeto-Burman) กลุ่มคนที่ใช้ภาษาสาขากะเหรี่ยงยังประกอบด้วยกลุ่มย่อยที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ อีกมากมาย ได้แก่ สะกอ โปว์ กะยา-ลี (กะเหรี่ยงแดง) เบร บะเว ปาโอ (Kato, 2003: 632; Solnit, 1997: xiii-xviii and 2003: 623-624) ความหลากหลายของบรรดากลุ่มคนที่ถูกจัดให้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของคำจำกัดความในกลุ่มภาษาสาขากะเหรี่ยง

จึงทำให้เกิดการสร้างภาพรวมของกลุ่มคนที่ถูกเรียกว่ากะเหรี่ยง ด้วยฐานคติทางระบบภาษาชุดเดียวกัน Lehman ได้ชี้ให้เห็นเพิ่มเติมว่า ในภายหลังด้วยเหตุผลทางการเมืองในช่วงเวลาที่ประเทศสหภาพพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษแล้ว กลุ่มคนที่ถูกจัดอยู่ในภาษาสาขากะเหรี่ยงในพม่าถูกจำแนกใหม่ออกเป็นสามกลุ่มใหญ่คือ กะเหรี่ยง (Karen) คะเรนนิ (Karenni) และ กะยา (Kayah) (Lehman, 1967) อันมีผลต่อการกำหนดพื้นที่ปกครองบรรดาชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่แบ่งแยกออกเป็น รัฐกะเหรี่ยง² และรัฐกะเรนนิ³ ให้อยู่ภายใต้การปกครองของสหภาพพม่าหลังจากที่สามารถประกาศอิสรภาพจากเจ้าอาณานิคมอังกฤษได้แล้ว เมื่อพิจารณาจากฐานคิดทางภาษาศาสตร์ทำให้เห็นว่า กลุ่มคนที่อยู่ภายใต้ นิยามว่าเป็นชาวกะเหรี่ยง (ภายใต้ระบบภาษาสาขากะเหรี่ยง) ได้ตั้งถิ่นฐานกว้างขวางออกไปในพื้นที่ของรัฐหลายแห่งนอกเหนือไปจากที่ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในรัฐกะยิน และรัฐกะยา ได้แก่ รัฐมอญ รัฐฉาน และรัฐอื่น ๆ ด้วย ตลอดจนจนการตั้งถิ่นฐานข้ามพรมแดนเข้ามาสู่ดินแดนทางปากตะวันตกของประเทศไทยตั้งแต่หลายร้อยปีที่แล้ว

ประวัติของชาวกะเหรี่ยงมักจะเริ่มต้นด้วยตำนานอันยากที่จะระบุที่มาได้ หลักฐานของการบันทึกถึงกลุ่มตนเองอย่างเป็นทางการก็ยังคงขาดการยืนยันความชัดเจน ความเข้าใจพื้นฐานอย่างง่ายและมักจะพบเป็นส่วนใหญ่จึงเริ่มที่การจำแนกเบื้องต้นให้กลุ่มกะเหรี่ยงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กะเหรี่ยงสะกอ (Skaw) และกะเหรี่ยงโปว์ (Pwo) กลุ่มกะเหรี่ยงสะกอจะมีคำเรียกตัวเองว่า ปกาเกอญอ และกะเหรี่ยงโปว์จะเรียกตัวเองว่า โปว์/โพล่ว/โผล่ว ซึ่งเป็นคำที่สื่อถึงความหมายว่า “คน” คุณลักษณะที่กะเหรี่ยงสองกลุ่มนี้ถูกอธิบายแยกแยะออกจากกัน หากถามจากชาวกะเหรี่ยงด้วยกันเองจะแยกแยะกันโดยใช้ภาษาเป็นพื้นฐานในการระบุ เช่น บอกว่าตนพูดภาษาสะกอหรือพูดภาษาโปว์ และมักจะให้ตัวอย่างความแตกต่างของคำบางคำที่แตกต่างกันระหว่างกัน ในขณะที่นักวิชาการส่วนใหญ่ตั้งข้อสังเกตความแตกต่างระหว่างสองกลุ่มนี้ว่า กะเหรี่ยงสะกอมักจะอาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ขณะที่กะเหรี่ยงโปว์มักจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มโดยเฉพาะที่ราบลุ่มในประเทศเมียนมาและมีขนาดชุมชนค่อนข้างใหญ่ตั้งตามที่ราบแหล่งน้ำสำคัญ กะเหรี่ยงสะกอเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมไว้มากกว่าขณะที่กะเหรี่ยง

โปว์เป็นกลุ่มที่มีความเปลี่ยนแปลงและติดต่อสัมพันธ์กับคนกลุ่มอื่นกว้างขวางกว่า (Hovemyr, 1989: 7)

นอกจากกะเหรี่ยงที่มีมักจะถูกกล่าวถึงคือกะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโปว์แล้ว ยังมีกะเหรี่ยงกลุ่มบะเว (Bwe หรือ Bghai หรือ Bghwe) ในบรรดากลุ่มกะเหรี่ยงสามกลุ่มนี้ กลุ่มกะเหรี่ยงสะกอเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด รองลงมาได้แก่กะเหรี่ยงโปว์ และกะเหรี่ยงบะเวเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด (Hamilton, 1976: 4) นอกจากนี้ Hovemyr ได้กล่าวถึงกะเหรี่ยงกลุ่มย่อยกลุ่มอื่น ๆ อีกได้แก่ กลุ่มที่ถูกเรียกว่ากะเหรี่ยงแดง (red Karen) ซึ่งพวกเขาจะเรียกตัวเองว่าเป็น กะยา (Kayah) หรือ กะยา-ลี (Kaya-li) ตลอดจนยังมีการแยกแยะชาวกะเหรี่ยงในประเทศเมียนมาโดยชาวพม่าว่า เป็นกะเหรี่ยงพม่า (Burmese Karen) กับ กะเหรี่ยงมอญ (Talaing or Mon Karen) ซึ่งจำแนกจากความสัมพันธ์ของกลุ่มกะเหรี่ยงที่ใกล้ชิดกับชาวพม่าและกะเหรี่ยงที่ใกล้ชิดกับชาวมอญเป็นหลัก ในขณะที่ชาวล้านนาซึ่งอยู่บริเวณภาคเหนือของประเทศไทยจะเรียกชาวกะเหรี่ยงด้วยคำว่า “ยาง” และแยกแยะออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามลักษณะทั่วไปและพื้นที่ตั้งถิ่นฐาน เช่น ยางเปียง (กะเหรี่ยงพันราบ) ยางบ้าน (กะเหรี่ยงในหมู่บ้าน) ยางป่า (กะเหรี่ยงในป่า) ยางดอย (กะเหรี่ยงภูเขา) ยางขาว และยางแดง (กะเหรี่ยงที่แต่งชุดขาวและชุดแดง) เป็นต้น (Hovemyr, 1989: 7-8)

ภายใต้ชื่อ Karen หรือ กะเหรี่ยง ที่ถูกสร้างให้กลายเป็นหน่วยชาติพันธุ์หนึ่ง จึงประกอบด้วยกลุ่มคนที่หลากหลาย เห็นได้จากชื่อเรียกของแต่ละกลุ่มสามารถจำแนกแยกย่อยให้เห็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มออกจากกัน ทั้งจากการระบุตนเองและการที่คนกลุ่มอื่นเรียกพวกเขาด้วยชื่อต่าง ๆ หน่วยชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่ถูกสร้างขึ้นมานี้จึงเป็นหน่วยที่ประกอบสร้างจากกลุ่มคนอันหลากหลายภายใต้ नियามและคุณสมบัติย่อย อันมีผลต่อสำนึกของความเป็นกลุ่มย่อยท่ามกลางจินตนาการรวมของการเป็นกะเหรี่ยงในภาพใหญ่ที่กลายเป็นการประกอบสร้างหน่วยชาติพันธุ์กะเหรี่ยงขึ้นมาครอบคลุมอีกชั้นหนึ่ง และทำให้เกิดการสร้างสำนึกใหม่ทางชาติพันธุ์กะเหรี่ยงร่วมกันที่เพิ่งเกิดขึ้นมาได้ไม่นาน นับเนื่องตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 ที่เริ่มปรากฏหลักฐานชาวตะวันตกเข้ามามีบทบาทกล่าวถึงกลุ่มคนที่เป็นชาวกะเหรี่ยงในบริเวณ

นี้ และเห็นผลดังกล่าวอย่างเข้มข้นขึ้นเมื่อดินแดนนี้กลายเป็นอาณานิคมของอังกฤษ

ความเป็นชาติกะเหรี่ยงที่ถูกสร้าง

การเข้ามาของชาวตะวันตกในพม่าตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดและบทบาททางการเมืองของชาวกะเหรี่ยงพร้อมไปกับการพาสังคมของชาวกะเหรี่ยงเปลี่ยนผ่านสู่ภาวะสมัยใหม่ตามอิทธิพลตะวันตก เจ้าอาณานิคมอังกฤษเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ชาวกะเหรี่ยงมองเห็นว่าพวกเขาสามารถที่จะเปลี่ยนสถานะจากการอยู่ภายใต้การปกครองและกดขี่ของพม่าที่มีมาก่อนหน้านั้น ทำให้กลุ่มกะเหรี่ยงหันไปสนับสนุนฝ่ายอาณานิคมอังกฤษ การถ่ายทอดความรู้แบบตะวันตกรวมทั้งคริสต์ศาสนามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดของชาวกะเหรี่ยงในห้วงเวลานี้มากขึ้น การพัฒนาระบบอักษรโดยมิชชันนารีให้การบันทึกภาษากะเหรี่ยงทำให้เกิดอักษรรูปแบบอักษรกะเหรี่ยงที่อิงจากระบบอักษรพม่าเพื่อใช้เขียนและแปลคัมภีร์ไบเบิลตลอดจนวรรณกรรมหนังสืออื่น ๆ ส่งผลต่อการวางระบบการศึกษาให้กับชาวกะเหรี่ยง รวมถึงความคิดเรื่องจินตนาการชาติของชาวกะเหรี่ยงได้เริ่มมีความชัดเจนขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งองค์กรของชาวกะเหรี่ยงในปี ค.ศ. 1881 ได้แก่ สมาคมกะเหรี่ยงแห่งชาติ (Karen National Association – KNA) โดยกลุ่มกะเหรี่ยงสะกอที่นับถือคริสต์ศาสนา และได้รับการสนับสนุนจากมิชชันนารีแบริติชต่ออเมริกันในการต่อต้านเจ้าอาณานิคมอังกฤษ เห็นได้ว่าสำนึกความเป็นชาติของบรรดาชาวกะเหรี่ยงในดินแดนของพม่าเริ่มแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นในช่วงสมัยอาณานิคมอังกฤษ ความคิดดังกล่าวนับว่าเป็นความคิดใหม่เนื่องจากไม่เคยปรากฏคำว่า “ชาติ” ในภาษาของชาวกะเหรี่ยงมาก่อน มีการคิดค้นศัพท์ในภาษากะเหรี่ยงขึ้นมาใหม่ให้มีความหมายเทียบเคียงกับคำว่า ชาติ โดยใช้คำว่า daw k’lu ซึ่งมีรากศัพท์หมายถึง คนทุกหมู่เหล่าแต่คำนี้เป็นารผูกศัพท์กะเหรี่ยงขึ้นมาใหม่เพื่อแปลให้ตรงกับคำว่า ชาติ หรือ nation (ขวัญชีวัน, 2551: 43; Renard, 1990; Smith, 1999)

การประกอบสร้างความเป็นกะเหรี่ยงที่เกิดขึ้นในสมัยอาณานิคมอังกฤษ ได้ถูกนำมาใช้โดยนักชาตินิยมชาวกะเหรี่ยง Dr. San C. Po ผู้ที่ได้

รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งชาติกะเหรี่ยง (Smith, 1999: 51) เป็นผู้นำทางความคิดคนสำคัญในการเคลื่อนไหวให้กับชาวกะเหรี่ยงเพื่ออิสรภาพและการสร้างชาติคู่ขนานไปกับขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเป็นเอกราชจากอังกฤษของพม่า เขาได้เขียนหนังสือชิ้นสำคัญเรื่อง *Burma and the Karens* (Po, 1928) แสดงให้เห็นจุดยืนของความพยายามสร้างรัฐกะเหรี่ยงที่ต้องการเป็นอิสระ แม้ว่าในเวลานั้นต้องขับเคลื่อนขบวนการเอกราชจากอังกฤษร่วมไปกับพม่าก็ตาม San C. Po ให้ความสำคัญต่อการรักษาวัฒนธรรมทางภาษาและอัตลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นคุณสมบัติทางชาติพันธุ์ที่เป็นพื้นฐานในการอ้างความเป็นกะเหรี่ยงและการสร้างชาติกะเหรี่ยงที่จะเกิดขึ้น ในแง่นี้ทำให้เห็นว่ากระบวนการของการสร้างชาติและความเป็นชาติของชาวกะเหรี่ยงได้เริ่มต้นด้วยการนำเอาคุณสมบัติทางชาติพันธุ์เป็นพื้นฐานสำคัญขององค์ประกอบในความเป็นชาติ

คำอธิบายแนวทางนี้เห็นได้จากข้อเสนอแนวคิดของ Anthony D. Smith (1986) ว่าด้วยกำเนิดของชาติและชาตินิยมสมัยใหม่ที่พัฒนาขึ้นมาจากคุณสมบัติทางชาติพันธุ์ การเกิดขึ้นของชาติเป็นการเชื่อมโยงความผูกพันทางจิตสำนึกของกลุ่มชาติพันธุ์ อันเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นที่มีอยู่แล้วในการรวมกลุ่มทางสังคม ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่ามีพื้นฐานของความเป็นชุมชนทางชาติพันธุ์ (ethnie or ethnic community) มาก่อน ผนวกกับความคิดว่าด้วยชาตินิยมที่จะนำไปสู่การรวมตัวกันเพื่อสร้างชาติสมัยใหม่ของพวกเขา แนวคิดของ Smith ได้เน้นย้ำความสำคัญของคุณสมบัติทางชาติพันธุ์ต่อกำเนิดชาติและชาตินิยมเพราะเขาเห็นว่า หน่วยทางชาติพันธุ์เป็นที่มาของแกนความหมายทางสังคมที่เห็นได้จากแบบแผนของ เรื่องเล่า ปรัชมปราคติ วัฒนธรรม สัญลักษณ์ และอัตลักษณ์ทางสังคม เป็นกระบวนการที่ก่อรูปและประกอบสร้างมาโดยตลอดจนเกิดรูปแบบที่กลายเป็นคุณสมบัติสำคัญของสังคมในการสร้างความเป็นชาติของตนขึ้นมา ทำให้เห็นว่าลักษณะทางชาติพันธุ์เป็นองค์ประกอบสำคัญของรากฐานทางสังคมที่เรียกได้ว่าเป็นคุณสมบัติแบบรากเหง้าดั้งเดิม (primordialism) ที่มีบทบาทในการสร้างความผูกพันกลมเกลียว ธารงระบบคุณค่า จิตสำนึก และอัตลักษณ์ทางสังคมร่วมกัน กล่าวได้ว่าหน่วยชุมชนชาติพันธุ์ได้เป็นรากฐานของความเป็นชาติที่ถูกสร้างต่อยอดขึ้นมาเพื่อ

สนับสนุนรองรับแนวคิดชาตินิยมดังที่ปรากฏในสังคมสมัยใหม่ ทำให้ Gravers (1996: 237-269) เห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมากับแนวคิดที่ว่าด้วยพื้นฐานของความเป็นชาติของ Anthony D. Smith ดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งอธิบายว่าชาติถูกสร้างขึ้นมาจากพื้นฐานของคุณสมบัติรากเหง้าดั้งเดิมและความเป็นจารีตของกลุ่มสังคม รากเหง้าดั้งเดิมกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยกำหนดคุณสมบัติทางชาติพันธุ์ ที่ส่งผลให้เกิดความเป็นชุมชนทางชาติพันธุ์อันช่วยประกอบสร้างสำนึกร่วมสู่ขบวนการสร้างชาติสมัยใหม่

หากเราพิจารณาให้ละเอียดขึ้น ในกรณีของการสร้างชาติและชาตินิยมของกะเหรี่ยง เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นได้เป็นอย่างดีในอีกแง่มุมหนึ่งว่า การนำเอาคุณสมบัติแบบรากเหง้าดั้งเดิมเพื่ออธิบายพื้นฐานที่มาร่วมของหน่วยชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่เพิ่งสร้าง เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำให้ทันสมัย (process of modernization) ด้วย เพราะชาติและรัฐที่ชาวกะเหรี่ยงต้องการเป็นอิสระนั้นมุ่งหวังไปสู่การเป็นชาติและรัฐในแบบสมัยใหม่ที่เพิ่งเริ่มก่อตัวในช่วงสมัยอาณานิคม ดังนั้น คุณสมบัติแบบรากเหง้าดั้งเดิมก็เป็นอุดมการณ์ที่เพิ่งปลูกสร้างและเกิดขึ้นมาได้ไม่นานนี้เอง (ideological construct & recent creation) แต่ทำให้ดูเหมือนว่ารากเหง้าดั้งเดิมเป็นสิ่งที่สามารถนับย้อนหลังไปสู่อดีตกาลอันเนิ่นนานได้ (Rosaldo, 2003: 4) นิติ ภาวครพันธุ์ จึงเห็นว่า รากเหง้าดั้งเดิมเป็นคำที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นด้วยเหตุผลทางการเมือง เพราะมีจุดประสงค์ในการทำให้ประชาชนเกิดความจงรักภักดีต่อรัฐที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่นั้นเอง (นิติ, 2558: 64) เช่นเดียวกับการนำคุณสมบัติรากเหง้าดั้งเดิมมาสร้างสำนึกและภักดีร่วมกันในบรรดาชาวกะเหรี่ยงเพื่อขบวนการสร้างชาติและรัฐแบบสมัยใหม่ที่พวกเขาต้องการ

ในที่นี้ การประยุกต์แนวคิดแบบรากเหง้าดั้งเดิม (primordialism) ที่ Anthony D. Smith เคยเสนอไว้ก่อนหน้านี้ เมื่อพิจารณาในกรอบแนวคิดชุมชนจินตกรรม (imagined community) ของ Benedict Anderson ว่า การที่ชาวกะเหรี่ยงใช้ความเป็นชาติพันธุ์ผ่านตำนาน ความทรงจำ คุณค่า และระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการสร้างชุมชนในจินตกรรมของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านสังคมมาสู่ความเป็นสมัยใหม่นั้น เรื่องราวที่เป็นตำนาน ความทรงจำ คุณค่า และระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้ถูกประมวล

มาอธิบายเสมือนหนึ่งเป็นรากฐานในอดีตร่วมกันของชาวกะเหรี่ยง และถูกเผยแพร่ให้กว้างขวางมากขึ้น ผ่านงานเขียนและการตีพิมพ์ของผู้นำกะเหรี่ยงที่เป็นนักชาตินิยม ทำให้การสร้างความสำเร็จในฐานะที่มีรากเหง้าในอดีตร่วมกันถูกบูรณาการขึ้นมาใหม่ และกลายเป็นประวัติศาสตร์รวมชุดความคิดรากเหง้าดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยง (creation of Karen primordialism) เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมเป็นกะเหรี่ยงพวกเดียวกัน ในแง่นี้ทำให้ผู้เขียนเห็นว่า คำอธิบายของชาวกะเหรี่ยงที่พยายามอธิบายถึงลักษณะแบบรากเหง้าดั้งเดิมในอดีตนั้น ได้ถูกประกอบสร้างขึ้นมาและเผยแพร่เป็นวงกว้างในหมู่ชาวกะเหรี่ยงด้วยกัน มีลักษณะเป็นการนำปัจจัยต่าง ๆ ของความเป็นรากเหง้าดั้งเดิม (primordial factors) เพื่อประดิษฐ์สร้างให้เกิดชุดความคิดแบบรากเหง้าดั้งเดิม (primordialism) ซึ่งกลับกลายเป็นเครื่องมือให้กับการสร้างชุมชนในจินตกรรมของชาวกะเหรี่ยง เพราะฉะนั้น ข้อเสนอว่าด้วยประวัติศาสตร์ของแนวคิดรากเหง้าดั้งเดิมที่ผู้เขียนเสนอในบทความนี้ จึงเป็นการประยุกต์แนวคิด primordialism ที่ Anthony D. Smith เคยใช้อธิบายมาก่อนหน้านั้น มาสู่การวิพากษ์ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมสมัยใหม่ได้มีความพยายามในการประกอบสร้างความเป็นรากเหง้าดั้งเดิมขึ้นมาใหม่ ที่เราเรียกว่า ประดิษฐ์กรรมแนวคิดรากเหง้าดั้งเดิม เพื่อใช้ในการสร้างความเป็นชุมชนจินตกรรมในกลุ่มของตน ดังเช่นที่เกิดขึ้นในการสร้างชุมชนในจินตกรรมของชาวกะเหรี่ยงที่เพิ่งเกิดในช่วงสังคมสมัยใหม่ที่ผ่านมานี้เอง

ความพยายามสร้างรัฐกะเหรี่ยงที่ต้องการเป็นอิสระจากสหภาพพม่า เห็นได้ชัดขึ้นจากความเคลื่อนไหวในการก่อตั้งกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) และกองกำลังอิสระแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNLA) ที่เริ่มก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1947 ก่อนหน้าที่สหภาพพม่าจะได้เอกราชจากอังกฤษเพียง 1 ปี KNU และ KNLA ใช้คุณสมบัติรากเหง้าดั้งเดิมเข้ามาช่วยสร้างอุดมการณ์และสำนึกร่วมของการเป็นกะเหรี่ยง ด้วยการอธิบายโครงเรื่องของประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethno-history) เพื่อผูกโยงชาวกะเหรี่ยงทั้งหลายด้วยการกล่าวถึงจุดเริ่มต้นของที่มาเชิงประวัติศาสตร์ร่วมกันก่อนที่จะแยกกลุ่มออกเป็นกะเหรี่ยงกลุ่มย่อยต่าง ๆ อาศัยปรัมปราคติกำเนิดของบรรพชนชาวกะเหรี่ยงที่มีกำเนิดร่วมกัน แล้วแตกหน่อขยายตัวแยกออกเป็นพี่น้องกะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ เรื่องราวไม่เพียง

แค่แสดงความผูกพันจากบรรพชนร่วมกันเท่านั้น แต่ยังคงกล่าวถึงการเดินทางออก แสวงหาดินแดนแห่งแม่น้ำและผืนทราย เพื่อขยายตัวออกไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนแห่งความหวัง สร้างภาษากลางที่จะใช้เป็นภาษาแห่งชาติ (national language) ร่วมกันในบรรดากะเหรี่ยงทั้งหลาย โดยอิงจากระบบการเขียนและการใช้ภาษากะเหรี่ยงกลุ่มสะกอ สร้างสัญลักษณ์ร่วมของชาวกะเหรี่ยงเพื่อขบวนการเคลื่อนไหวด้วยการใช้รูปกลองมโหระทึกที่มีตัวกบบนหน้ากลองกับเขาควยเป็นวงรอบกลอง สร้างธงชาติกะเหรี่ยง และกำหนดวันชุมนุมในวันชาติกะเหรี่ยง ในฐานะที่เป็นวันประกาศการต่อสู้ในการแยกตัวออกจากประเทศสหภาพม่าเพื่อเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ด้วยการสวนสนามของกำลังพลและการแสดงออกทางวัฒนธรรม เช่น การแต่งกายในชุดของชาวกะเหรี่ยงในแต่ละปี (Rajah, 1990: 113-114)

ความสำเร็จระดับหนึ่งของการบูรณาการกะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ เข้าด้วยกันให้กลายเป็นหน่วยชาติพันธุ์กะเหรี่ยงทำให้มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันมากขึ้น จากปริมปราคติเพื่อแสดงประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ที่มีกำเนิดร่วมของบรรพชนชาวกะเหรี่ยง องค์กรประกอบดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ประกอบสร้างและผูกพันจินตนาการความเป็นกะเหรี่ยงเข้าด้วยกัน เป็นเครื่องมือหนึ่งในความเคลื่อนไหวของขบวนการสร้างชาติและชาตินิยมของกะเหรี่ยง ท่ามกลางความแตกต่างของชาวกะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ ที่ผ่านกระบวนการทางสังคมและมีสำนึกความเป็นกะเหรี่ยงกลุ่มย่อย ๆ ที่แตกต่างหลากหลายกลุ่ม

เรื่องเล่าที่ประกอบสร้างและผูกพันที่มาของบรรพชนร่วม วัฒนธรรมภาษาและอักษรที่สร้างให้เป็นตัวแทนกลาง สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นทำให้เกิดจินตนาการความเป็นกะเหรี่ยงเข้าด้วยกัน จึงมีเป้าหมายเพื่อการสร้างชาติและชาตินิยมของกะเหรี่ยงผ่านกลุ่ม KNU และ KNLA พัฒนาคำคิดในการมีเขตปกครองตนเองในเบื้องต้นมาสู่ข้อเรียกร้องในการมีพื้นที่ปกครองเป็นรัฐอิสระของตนเองโดยใช้ชื่อว่ารัฐกอทูเล ลักษณะเช่นนี้ ขวัญชีวัน บัวแดง อธิบายไว้ว่า ชาวกะเหรี่ยงในฝั่งเขตแดนของประเทศเมียนมาจึงมีประสบการณ์ของการอยู่ภายใต้ขบวนการเคลื่อนไหวและการปกครองของรัฐกอทูเลโดยตรง ได้รับการยกระดับจิตสำนึกทางชาติพันธุ์จากกิจกรรม ประเพณี พิธีกรรม และสัญลักษณ์ที่สร้างความภาคภูมิใจและตระหนักในความเป็นชาติของชาว

กะเหรี่ยง (ขวัญชูวัน, 2551: 47-48) ยุทธศาสตร์ของความเคลื่อนไหวดังกล่าว ทำให้ Ananda Rajah มีความเห็นว่า ชาตีกะเหรี่ยงเป็นจินตนาการที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ (Rajah, 1990: 121) ตามที่ได้อธิบายมาข้างต้น อันสอดคล้องกับแนวคิดที่ Benedict Anderson เคยเสนอไว้ว่า เป็นลักษณะของ จินตนาการร่วมใหม่ของชุมชนทางการเมือง (imagined political community) (Anderson, 1983: 15)

ลักษณะดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้เห็นกระบวนการของการสร้างสำนึกของความเป็นชาติของชาวกะเหรี่ยงที่ผูกโยงเชื่อมร้อยกันด้วยตำนานเชิงประวัติศาสตร์ ความทรงจำ และคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ของความเป็นพี่น้องกะเหรี่ยง ในฐานะที่เป็นกำเนิดร่วมของกะเหรี่ยงที่ถูกสร้าง และชาตีกะเหรี่ยงที่กำลังอยู่ในจินตนาการประกอบสร้าง เพราะฉะนั้นการประกอบสร้างหน่วยทางชาติพันธุ์ภายใต้ชื่อกะเหรี่ยงจึงได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนจินตนาการชาติในความเคลื่อนไหวของการสร้างชาตีกะเหรี่ยงในเวลาต่อมา การนำเอาโครงเรื่องเชิงประวัติ และคติประเพณีต่าง ๆ มาสร้างสัญลักษณ์ร่วมให้กับชาวกะเหรี่ยง

หากพิจารณาถึงเงื่อนไขในการสร้างชาติและชาตินิยมของกะเหรี่ยงแล้ว ในด้านหนึ่งก็จะพบว่า คุณสมบัติพื้นฐานของหน่วยชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเองก็เพิ่งถูกสร้างขึ้นในสมัยอาณานิคม โดยเฉพาะบทบาทของการนิยามชาติพันธุ์ Karen (กะเหรี่ยง) โดยชาวตะวันตก ได้ส่งผลต่อความเคลื่อนไหวในขบวนการสร้างชาติและชาตินิยมของกะเหรี่ยง โดยเฉพาะบทบาทสำคัญของกลุ่ม KNU และ KNLA ซึ่งเป็นกลุ่มกะเหรี่ยงที่จัดตั้งขึ้นมาด้วยเป้าหมายของการสร้างชาติและรัฐกะเหรี่ยงเพื่อเป็นอิสระจากทั้งอาณานิคมอังกฤษและสหภาพพม่า โดยผูกโครงเรื่องว่าด้วยรากเหง้าของกำเนิดบรรดาชาวกะเหรี่ยงเพื่ออธิบายที่มาประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ใช้เป็นคุณสมบัติเชิงจารีตในการสร้างหน่วยทางชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและสร้างสำนึกร่วมให้มาเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสร้างชาติ ทั้งนี้ยังเห็นได้ยิ่งกว่าการสร้างชาติและชาตินิยมของกะเหรี่ยงภายใต้การนำของ KNU และ KNLA ก็เป็นองค์ประกอบของความ เป็นชาติแบบสมัยใหม่ที่ KNU และ KNLA คาดหวังจะให้ เป็น เพราะฉะนั้นจึงสามารถอธิบายได้ว่าความเป็นชาติของชาวกะเหรี่ยง เป็นสิ่งที่ถูกจินตนาการ

(imagined) และเป็นภาพที่ถูกสร้างขึ้นมาใหม่ในช่วงเวลาของการทำให้ชาติกะเหรี่ยงมีคุณสมบัติร่วมกับรัฐแบบสมัยใหม่ แม้ว่าจะถูกอธิบายด้วยประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นหน่วยพื้นฐานของความเป็นชาติก็ตาม แต่ก็ต้องพึงตระหนักด้วยว่า หน่วยชาติพันธุ์กะเหรี่ยงภายใต้คำอธิบายของความเป็นกะเหรี่ยงนั้น ก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาใหม่ในช่วงอาณานิคมที่ผ่านมานี้เอง และได้ถูกพัฒนาขึ้นมาผ่านขบวนการเคลื่อนไหวการสร้างชาติและชาตินิยมของกะเหรี่ยง อันส่งผลต่อเนื่องมาสู่ลักษณะชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ที่ดำเนินอยู่ล่องลงมาในช่วงหลังอาณานิคมจนถึงปัจจุบัน

ความหลากหลายในกลุ่มกะเหรี่ยงกับความแตกเสี่ยงในขบวนการเคลื่อนไหวชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยง

South (2007: 55-76) ตั้งข้อสังเกตว่า ความหลากหลายที่มีอยู่ในบรรดาชาวกะเหรี่ยงทั้งหลายเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเป็นเอกภาพและความเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยง (Karen ethno-nationalism) มีความพยายามมาก่อนหน้านี้ของบรรดาชนชั้นนำชาวกะเหรี่ยงโดยเฉพาะกลุ่มที่นับถือคริสต์ศาสนา ในการที่จะบูรณาการความคิดว่าด้วย “ความเป็นกะเหรี่ยง” (Karenness) ให้เกิดขึ้นด้วยการสร้างเครือข่ายของขบวนการเคลื่อนไหวจากกลุ่มและรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพของชาวกะเหรี่ยงให้เกิดขึ้นท่ามกลางภาวะความหลากหลายที่มีอยู่ในกลุ่มของชาวกะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ South ได้เน้นย้ำให้เห็นว่า ในบรรดาชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้ล้วนมีความแตกต่างกันในภาษาย่อย ศาสนา อุดมการณ์ทางการเมือง วัฒนธรรม สถานะทางเศรษฐกิจ-สังคม ทำให้เกิดกะเหรี่ยงกลุ่มย่อยกลุ่มต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะ “พหุสังคม” (plural societies) ที่เด่นชัดของกลุ่มที่ถูกอธิบายภายใต้ชื่อกะเหรี่ยง

ความหลากหลายที่มาจากกลุ่มศาสนาและความเชื่อกลุ่มต่าง ๆ ในบรรดาชาวกะเหรี่ยง เป็นปัจจัยสำคัญต่อการแตกเสี่ยงของจินตนาการชาติและรัฐกะเหรี่ยง เนื่องจากขบวนการเคลื่อนไหวที่ถูกขึ้นมาต่อต้านเพื่อเป็นรัฐอิสระของชาวกะเหรี่ยงอาศัยเครือข่ายสำคัญของกลุ่มศาสนาเพื่อสนับสนุน

ความเคลื่อนไหวทางการเมือง ลักษณะเช่นนี้ Ananda Rajah เรียกว่าเป็น politico-religious millenarian movement (Rajah, 1990: 102) ซึ่งประกอบไปด้วยบทบาทของกลุ่มเครือข่ายทางศาสนาโดยเฉพาะกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ กลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ กลุ่มกะเหรี่ยงฤๅษี ตลอดจนกลุ่มกะเหรี่ยงที่ยังนับถือผี ที่ต่างก็แยกกันเคลื่อนไหวออกไปอีกหลายกลุ่ม South อ้างถึงสัดส่วนของกลุ่มกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนากลุ่มต่าง ๆ จากแหล่งวิจัยชาติพันธุ์ในประเทศเมียนมาว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของชาวกะเหรี่ยงในเมียนมานับถือศาสนาพุทธ กะเหรี่ยงคริสต์เป็นกลุ่มกะเหรี่ยงกลุ่มที่มีจำนวนถึง 25-30% และมีอีกประมาณ 5-10% ที่ยังคงนับถือความเชื่อในวิญญาณนิยมและอำนาจเหนือธรรมชาติ (South, 2007: 56)

จากการพิจารณาพื้นฐานของกลุ่มกะเหรี่ยงที่แบ่งตามการนับถือศาสนา ทำให้เห็นได้ว่ากลุ่มกะเหรี่ยงโปว์ เป็นกลุ่มที่หันมานับถือพุทธศาสนาจำนวนมาก ตั้งแต่ช่วงสมัยที่รัฐจารีตของชาวมอญมีอิทธิพลในแถบตอนล่างของพม่า พร้อมกับกะเหรี่ยงโปว์บางส่วนได้สูญเสียภาษา อัตลักษณ์ และถูกกลืนกลายเข้าไปในสังคมมอญ กระบวนการของกะเหรี่ยงที่หันมานับถือพุทธศาสนาผ่านวัฒนธรรมมอญได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 18 แล้วความสัมพันธ์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องใกล้เคียงระหว่างชาวมอญและชาวกะเหรี่ยงโปว์ทั้งในมิติทางวัฒนธรรมพุทธศาสนา และมิติทางการเมืองและสังคม ครั้นเมื่อพม่าได้เข้ามาโจมตีและยึดอาณาจักรมอญได้ในตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 ทำให้ชาวกะเหรี่ยงโปว์กลุ่มดังกล่าวต้องอพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาสู่เขตภูเขาและบางส่วนเข้ามาอยู่ในดินแดนของสยาม (Renard, 1980; Aung, 1967) ในช่วงเวลานั้น ชาวกะเหรี่ยงโปว์ได้มีระบบการเขียนของตนเองโดยพัฒนามาจากพื้นฐานระบบอักษรมอญแล้ว (Kato, 2003: 632; Stern, 1968: 1-39) ตัวอย่างเช่นนี้ บัณฑิต ไกรวิจิตร ได้ยกกรณีที่พบได้จากกลุ่มกะเหรี่ยงโปว์หรือไพล่ในเขตป่าทุ่งใหญ่นเรศวรทางภาคตะวันตกของประเทศไทยซึ่งเคลื่อนย้ายมาจากฝั่งพม่าเมื่อหลายร้อยปี ปรากฏหลักฐานการนับถือศาสนาพุทธจากอิทธิพลมอญทั้งได้แปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาไพล่ด้วยอักษรจากภาษามอญ (บัณฑิต, 2561: 75) แสดงให้เห็นร่องรอยการสืบทอดและรับอิทธิพลวัฒนธรรมพุทธศาสนาของชาวกะเหรี่ยงโปว์จากชาว

มอญมาก่อน ครั้นเมื่อพม่าได้มีอิทธิพลเหนือดินแดนมอญก็ทำให้ชาวกะเหรี่ยงต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลพม่าด้วย เห็นได้ชัดว่าชาวกะเหรี่ยงที่ยังอยู่ในพม่าก็ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองและการปกครองของพม่าแต่นั้นมา ซึ่งจะมีความต่างจากชาวกะเหรี่ยงที่อพยพเข้ามาสู่ดินแดนสยามในอดีต และกะเหรี่ยงกลุ่มนี้จะหันมารับอิทธิพลทางการเมืองและวัฒนธรรมจากสยามและมีความต่างจากชาวกะเหรี่ยงในดินแดนฝั่งพม่ามากขึ้น

กลุ่มกะเหรี่ยงที่นับถือคริสต์ศาสนาเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดต่อพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวการสร้างชาติและชาตินิยมของกะเหรี่ยง (Keyes, 1977: 56-58) กลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงสะกอ รวมถึงนายพลโบเมียะผู้นำของ KNU และ KNLA ก็เป็นชาวกะเหรี่ยงสะกอที่นับถือคริสต์ศาสนา กลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์เติบโตขึ้นมาจากพื้นฐานของมิชชันนารีทั้งที่มาจากสายแบ็บติสต์ (Baptist) และสายเซเวนเดย์แอดเวนติสต์ (Seven-Day Adventist) ที่ไม่ได้เพียงแต่รับเอาแนวคิดคำสอนทางคริสต์ศาสนาเพียงอย่างเดียว แต่ยังทำให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์กะเหรี่ยงใหม่ผ่านกลไกของคริสต์ศาสนา ดังจะเห็นได้ว่า ในระหว่างที่มิชชันนารีอเมริกันแบ็บติสต์เข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนา ได้มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างอัตลักษณ์ทางภาษาของชาวกะเหรี่ยงขึ้นมาใหม่ นั่นคือการสร้างระบบอักษรเขียนของชาวกะเหรี่ยงที่อิงจากภาษากะเหรี่ยงกลุ่มสะกอ อันแตกต่างไปจากระบบอักษรของกะเหรี่ยงก่อนหน้านี้ที่พัฒนาขึ้นมาจากอักษรมอญเมื่อครั้งกลุ่มกะเหรี่ยงไปรับอิทธิพลทางพุทธศาสนาจากมอญในอดีต ทำให้ระบบอักษรของกะเหรี่ยงแตกออกเป็นหลายสายคือ สายที่พัฒนามาจากอักษรมอญโดยกลุ่มกะเหรี่ยงโปว์ที่นับถือพุทธศาสนา เรียกระบบอักษรกะเหรี่ยงชุดนี้ว่าอักษรกะเหรี่ยงพุทธตะวันออก อักษรกะเหรี่ยงพุทธชุด “ลิกวอแก” และสายที่พัฒนาอักษรกะเหรี่ยงใหม่โดยมิชชันนารีที่อิงกับภาษากะเหรี่ยงกลุ่มสะกอที่นับถือคริสต์ศาสนา เรียกระบบอักษรชุดนี้ว่า “ลิวา” (ขวัญชิน, 2560: 38) ภายใต้บทบาทแรงผลักดันในการสร้างชาติและชาตินิยมของกะเหรี่ยงโดยกลุ่ม KNU ซึ่งประกอบไปด้วยชาวกะเหรี่ยงคริสต์ที่เป็นชาวกะเหรี่ยงสะกอเป็นส่วนใหญ่ ได้มีผลทำให้ระบบอักษรกะเหรี่ยงใหม่ที่พัฒนาโดยมิชชันนารีผ่านกลุ่มกะเหรี่ยงสะกอที่นับถือคริสต์ศาสนา กลายมาเป็นตัวแทนของความเป็นภาษาและอักษร

แห่งชาติของกะเหรี่ยง ร่วมไปกับการใช้ภาษากะเหรี่ยงสะกอและภาษาอังกฤษ ในฐานะที่เป็นภาษากลางของชาวกะเหรี่ยงทั้งหมดในการขับเคลื่อนของ ขบวนการของการสร้างชาติกะเหรี่ยงไปด้วย (Rajah, 1990: 111-112) ยัง รวมถึงความรู้สมัยใหม่จากตะวันตกโดยเฉพาะอุดมการณ์ชาตินิยมและการ สร้างชาติ โดยเครือข่ายทางศาสนาคริสต์ผ่านโบสถ์และชุมชนกะเหรี่ยงคริสต์ แต่ละแห่งที่เติบโตขึ้นอย่างกว้างขวาง ต่างก็ได้ช่วยเป็นฐานสนับสนุนต่อความ เคลื่อนไหวให้กับกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์อย่างเข้มแข็ง จนทำให้กลุ่มกะเหรี่ยง คริสต์สามารถสร้างองค์กรเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเป้าหมายในการสร้าง ชาติและรัฐอิสระกะเหรี่ยงซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในนามของกลุ่ม KNU และ KNLA โดยมีเป้าหมายชัดเจนต่อการสถาปนารัฐอิสระกอบุเลของชาวกะเหรี่ยงในดิน แดนของฝั่งประเทศเมียนมา

KNU และ KNLA จึงกลายเป็นกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวที่ตั้งอยู่บน เงื่อนไขพื้นฐานส่วนใหญ่ของชาวกะเหรี่ยงสะกอที่นับถือคริสต์ศาสนา แม้ว่า จะมีเจตจำนงที่จะสร้างชาติและรัฐอิสระของชาวกะเหรี่ยงในภาพรวมก็ตาม ทำให้ KNU และ KNLA มักถูกมองว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่ม กะเหรี่ยงคริสต์ของพวกเขาสะกอเป็นส่วนใหญ่ Ananda Rajah ได้ วิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาและความอ่อนแอของขบวนการเคลื่อนไหวของ KNU และ KNLA โดยวิเคราะห์ว่า เกิดจากการขาดความเข้าใจอย่างจริงจังของเป้าหมายและการจัดการในเชิงอำนาจขององค์กร ทั้งจุดอ่อนของโครงสร้างการบริหารองค์กรที่ผูกมัดอยู่กับกองกำลังทหารเป็นหลักทำให้ขาดส่วนร่วมของ คนกลุ่มอื่น ๆ ในการช่วยบริหารองค์กร ปัญหาจากโครงสร้างทางการเงิน ราย ได้รายจ่ายขององค์กรที่มีข้อจำกัดหลายด้าน ทั้งจากทรัพยากรที่มีอยู่ การแลกเปลี่ยนส่วนใหญ่เกิดขึ้นผ่านเงื่อนโซ่ของชายแดนระหว่างพม่า-ไทยเป็นหลัก ทำให้ไม่สามารถจัดสรรหล่อเลี้ยงระบบเศรษฐกิจและการเงินให้กับองค์กร และรัฐอิสระกอบุเลอย่างคล่องตัวได้ (Rajah, 1990: 111-112)

ภายหลังความอ่อนล้าลงของขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มกะเหรี่ยง KNU และ KNLA ได้ปรากฏรูปธรรมของขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มกะเหรี่ยง ที่นับถือพุทธศาสนาซึ่งได้ก่อตั้งกองกำลังกะเหรี่ยงประชาธิปไตยฝ่ายพุทธ (Democratic Karen Buddhists Army – DKBA) ขึ้นมาในปี ค.ศ. 1994 มี

ผู้นำที่โดดเด่นที่มีใช้ทหารหรือนักการเมืองแต่เป็นพระสงฆ์ชื่อพระอุทฺตนะ อาศัยคุณสมบัติบุญญาธิการบารมีทางพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณ และการเคลื่อนไหวทางการเมือง สร้างอัตลักษณ์ใหม่แก่ขบวนการชาตินิยม กะเหรี่ยงผ่านพุทธศาสนา สร้างระบบอักษรกะเหรี่ยงชุดที่แตกต่างจากอักษร กะเหรี่ยงที่กลุ่ม KNU ใช้ สร้างประเพณีกะเหรี่ยงที่บูรณาการร่วมกับพุทธศาสนา สร้าง “พุทธปริมนพล” ให้เป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของกะเหรี่ยงพุทธ รวมถึง ธงชาติใหม่ของกองกำลัง DKBA กลายเป็นกำเนิดอัตลักษณ์ใหม่ของกลุ่ม กะเหรี่ยงพุทธในขบวนการเคลื่อนไหวความเป็นชาติและดินแดนกะเหรี่ยงด้วย มโนภาพชุดใหม่ ที่แตกต่างไปจากจินตนาการเดิมของความเป็นชาติและรัฐ กะเหรี่ยงอิสระกอบกู้เอกราชที่เคยถูกสร้างขึ้นมาก่อนหน้านี้โดยบทบาทของกลุ่ม กะเหรี่ยงคริสต์ KNU และ KNLA

ในขณะที่ยังมีกลุ่มกะเหรี่ยงที่นับถือความเชื่อในเรื่องฤกษ์ ซึ่งยังแบ่ง ออกเป็นอีกหลายกลุ่มย่อย เช่น กะเหรี่ยงกลุ่มด้ายขาว กะเหรี่ยงกลุ่มด้าย เหลือง (แบ่งย่อยออกไปอีกเป็นกลุ่มไหว้เจดีย์และกลุ่มไหว้พระ) และกะเหรี่ยง กลุ่มวิม่อง ที่มีผู้นำพิธีเรียกว่าเจ้าวัด แต่ทำพิธีแบบเรียบง่ายโดยเน้นกินน้ำ ต้มสุก (ภาวนีย์, 2544: 55-58) ซึ่งสะท้อนการผสมผสานความเชื่อทางพุทธศาสนา เข้าไปด้วย โดยที่แต่ละกลุ่มต่างก็รับเอาอิทธิพลของพุทธเข้าไปใช้ต่างระดับ กัน แยกย่อยไปด้วยข้อปฏิบัติทางพิธีกรรมปลีกย่อยที่แสดงอัตลักษณ์ทาง ความเชื่อในกลุ่มฤกษ์ไปอีกหลายรูปแบบ กะเหรี่ยงกลุ่มเหล่านี้ไม่ได้มีบทบาท โดดเด่นในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองและไม่ได้มีกองกำลังของตนเอง เหมือนกับกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ KNU และ KNLA และกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ DKBA หากแต่ได้แสดงให้เห็นว่าภายใต้คติความเชื่อทางศาสนาของชาวกะเหรี่ยง ก็ประกอบด้วยคติความเชื่ออันหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นกะเหรี่ยงคริสต์ กะเหรี่ยง พุทธ กะเหรี่ยงฤกษ์ กะเหรี่ยงวิญญาณนิยม รวมถึงกะเหรี่ยงที่ผสมผสานคติ ความเชื่อต่าง ๆ เข้าด้วยกัน บางกลุ่มก็มีเป้าหมายทางการเมืองและอุดมการณ์ ของความเป็นชาติที่เด่นชัด บางกลุ่มก็ไม่ได้เน้นที่อุดมการณ์ทางการเมืองและ ความเป็นชาติแต่มุ่งเน้นการรักษาแบบแผนวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มตนเองไว้ ทำให้เห็นว่ากะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีอัตลักษณ์ทางการเมืองแตกต่างกัน หลายระดับ รวมทั้งอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่หลากหลายแตกต่างกันไป

ดินแดนชาวกะเหรี่ยงที่แตกเสียด

พื้นที่ที่เคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของบรรดาชาวกะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในดินแดนตั้งแต่บริเวณลุ่มน้ำสาละวิน แนวเทือกเขาตะนาวศรี ลุ่มน้ำเมย ลุ่มน้ำเงา ซึ่งปัจจุบันอยู่ในอาณาบริเวณสองฟากฝั่งระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมา ได้ถูกแบ่งเส้นเขตแดนภายใต้ “อนุสัญญาระหว่างกษัตริย์สยามกับข้าหลวงใหญ่แห่งอินเดียวาด้วยเรื่องกำหนดเขตแดนบนผืนแผ่นดินใหญ่ ระหว่างราชอาณาจักรสยามและมณฑลของอังกฤษคือเทนเนสเซอร์ิม” (Convention between the Kingdom of Siam and the Governor-General of India, defining the Boundary on the Mainland between the Kingdom of Siam and the British Province of Tenasserim) อันเป็นจุดกำเนิดและเป็นหลักฐานสำคัญต่อการกำหนดเขตแดนระหว่างมณฑลตะนาวศรีกับจังหวัดชายแดนตะวันตกของไทย ตั้งแต่อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอนลงไปจนถึงเขตอำเภอเมือง จังหวัดระนอง (ตุลยภาค, 2554: 112) โดยมีแนวลำน้ำเมยเป็นแนวเส้นพรมแดนธรรมชาติสำคัญกำหนดเขตแดนระหว่างสยามและอังกฤษในเวลานั้น เหตุการณ์ของการกำหนดแบ่งเขตแดนนี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1868 นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มของกระบวนการสร้างชาติแบบสมัยใหม่ที่อาศัยเส้นแบ่งเขตแดนเพื่อกำหนดเขตแดนของแต่ละรัฐให้มีความชัดเจนแน่นอน มรดกเส้นเขตแดนดังกล่าวนำมาสู่การกำหนดเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศเมียนมาในภายหลัง หากแต่ในประเด็นที่เรากำลังกล่าวถึงนี้ เส้นเขตแดนของความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ก็ได้ทำให้เกิดการแบ่งพรมแดนของชาวกะเหรี่ยงในสยามกับชาวกะเหรี่ยงในอาณานิคมอังกฤษ ซึ่งมีผลต่อการแยกชาวกะเหรี่ยงตามเงื่อนไขของการแบ่งเขตแดนแบบภูมิรัฐศาสตร์ออกเป็นกะเหรี่ยงในประเทศไทยและกะเหรี่ยงในประเทศเมียนมาในเวลาต่อมา

ชาติและชาตินิยมในแบบสังคมนิยมใหม่ทำให้ชาวกะเหรี่ยงแสดงรูปธรรมของการสร้างรัฐชาติด้วยความต้องการมีเขตปกครองตนเอง เห็นได้จากเมื่อ San C. Po ผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาแห่งชาติกะเหรี่ยงได้ถ่ายทอดความคิดของเขาไว้ในหนังสือ Burma and the Karens ที่พิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1928 จากนั้นมาความคิดที่จะนำไปสู่ความเคลื่อนไหวเรื่องชาตินิยมของ

กะเหรี่ยงได้เริ่มเติบโตอย่างเป็นกระบวนการปรากฏให้เห็นขบวนการเคลื่อนไหวของชาวกะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ ได้รวมตัวกันเป็นองค์กรในการเคลื่อนไหวอย่างมีบทบาทชัดเจนในเวลาต่อมา โดยเฉพาะกลุ่ม KNU ที่ก่อตั้งขึ้นมาในปี ค.ศ. 1947 พร้อมกับการก่อตั้งกลุ่ม KNLA (Raja, 1990: 110-111) ได้มีบทบาทอย่างมากในการรวบรวมบรรดากลุ่มคนภายใต้นิยามความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเข้ามามีด้วยกัน เพื่อกระบวนการไปสู่เอกราชด้วยข้อเรียกร้องในการสร้างเขตปกครองตนเองโดยไม่ต้องขอขึ้นกับพม่า อันเป็นขบวนการที่เคลื่อนไหวคู่ขนานไปกับการประกาศเอกราชของพม่าจากอังกฤษ

หากแต่ภายหลังปี ค.ศ. 1948 เมื่อสหภาพพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ จึงได้จัดแบ่งเขตการปกครองพื้นที่ของบรรดาชนกลุ่มน้อยภายใต้รัฐต่าง ๆ 7 รัฐ ได้แก่ รัฐมอญ รัฐกะเหรี่ยง (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น รัฐกะยีน - Kayin State) รัฐคะเรนนิ (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น รัฐกะยา - Kayah State) รัฐฉาน รัฐคะฉิ่น รัฐฉิ่น และรัฐยะไข่ อาณาบริเวณที่ชาวกะเหรี่ยงทั้งหลายเคยตั้งถิ่นฐานกระจายตัวส่วนใหญ่อยู่ในรัฐกะเหรี่ยงและรัฐคะเรนนิมาแต่เดิม มีบางส่วนตั้งถิ่นฐานอยู่ในรัฐฉาน รัฐมอญ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงในภาพรวมถูกฉีกแบ่งออกในพื้นที่ของรัฐต่าง ๆ ตามเขตปกครองที่ถูกตั้งขึ้นมาใหม่

เห็นได้ว่าในอีกหนึ่งปีต่อมาหลังจากที่สหภาพพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษใน ค.ศ. 1948 ขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อชาติที่เป็นอิสระของชาวกะเหรี่ยงกลับไม่เป็นผลสำเร็จ รัฐบาลสหภาพพม่าในเวลานั้นได้จัดแบ่งเขตการปกครองของบรรดาชนกลุ่มน้อยภายใต้รัฐต่าง ๆ 7 รัฐ ชาวกะเหรี่ยงกลับกลายเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองของประเทศสหภาพพม่าและมีฐานะเป็นเพียงชนกลุ่มน้อย ตลอดจนมีชาวกะเหรี่ยงอีกจำนวนหนึ่งได้อพยพจากพื้นที่ในดินแดนพม่าเข้ามาสู่เขตประเทศไทยในระหว่างช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนี้ โดยกระจายตัวอยู่ตามจังหวัดตามแนวชายแดนไทย - พม่า ตั้งแต่ ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี ตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เข้ามาสมทบกับชาวกะเหรี่ยงที่เคยอพยพมาอยู่ในดินแดนสยามก่อนหน้านั้น เมื่อหลายร้อยปีที่ผ่านมาแล้ว เมื่อข้อเสนอของ KNU และ KNLA ไม่ประสบความสำเร็จในขั้นต้น จึงได้พัฒนาขบวนการเคลื่อนไหวสู่การตั้งรัฐอิสระกอทูเลเพื่อการต่อสู้กับรัฐบาลสหภาพพม่าในเวลานั้น

ความพยายามในการสถาปนารัฐอิสระกอกูเล จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างชาติและรัฐสมัยใหม่ของชาวกะเหรี่ยง เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของรัฐกอกูเลกับลักษณะแบบรัฐชาติสมัยใหม่ที่ Anthony Giddens ให้คำอธิบายไว้จะพบว่า Giddens ได้เปรียบเทียบรัฐแบบจารีตกับรัฐชาติสมัยใหม่ที่มีข้อแตกต่างอย่างเป็นนัยสำคัญระหว่างลักษณะของอาณาบริเวณ (territory) ของรัฐจารีตซึ่งปริมนผลของอำนาจไม่สามารถบ่งบอกพิภคที่แน่นอน กับลักษณะของเขตแดน (border) ที่ชัดเจนกว่าของรัฐสมัยใหม่ซึ่งจำเป็นต้องอิงกับพิภคพื้นที่อันต้องระบุงขอบเขตที่อำนาจรัฐทำงานครอบคลุมอยู่ (Giddens, 1989: 301-303) ลักษณะของรัฐกอกูเลจึงยังอยู่ในกระบวนการระหว่างสร้างไปสู่ความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ เนื่องจากยังเป็นพื้นที่ซ้อนทับระหว่างอำนาจของรัฐประเทศเมียนมาที่มีเขตแดนชัดเจนครอบคลุมทับพื้นที่รัฐอิสระกอกูเลในนามของชาวกะเหรี่ยง ความพยายามที่จะประกาศรัฐอิสระกอกูเลจึงยังมีความคลุมเครือเป็นเสมือนอาณาบริเวณอำนาจแบบรัฐจารีตที่ยังกำหนดเขตแดนได้ไม่ชัดเจนและยังไม่สามารถก้าวผ่านสู่การกำหนดเขตแดนแบบรัฐสมัยใหม่ อีกทั้งระหว่างที่กองกำลังของ KNU และ KNLA เคลื่อนไหวบนพื้นที่ของรัฐกอกูเลนั้นก็ยังพบกองกำลังของพม่าเคลื่อนไหวทับซ้อนอยู่ พื้นที่ที่เป็นอำนาจควบคุมของ KNU และ KNLA จึงอาจพบได้ในบริเวณที่เป็นค่ายของกองกำลังทหารกะเหรี่ยงเท่านั้น ทำให้มีข้อวิจารณ์ว่าอย่างน้อยที่สุดรัฐอิสระกอกูเลก็ยังไม่ก้าวข้ามไม่พ้นคุณสมบัติรัฐจารีตในแบบคำอธิบายของ Giddens (Rajah, 1990: 123) แม้ว่าจะมีความพยายามสถาปนาความเป็นรัฐอิสระกอกูเลเพื่อให้เป็นไปตามแบบของลักษณะรัฐสมัยใหม่ขึ้นมาก็ตาม

ผลของการแบ่งเขตแดนที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยอาณานิคมระหว่างสยามกับอังกฤษ กลายเป็นมรดกสำคัญส่งทอดมาสู่การกำหนดเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศเมียนมา เส้นเขตแดนระหว่างสองประเทศได้ทำหน้าที่ตอกย้ำการแบ่งเขตการตั้งถิ่นฐานของชาวกะเหรี่ยงระหว่างชายแดนเมียนมากับไทย ความต่อเนื่องของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างชาติและรัฐอิสระของชาวกะเหรี่ยงที่เติบโตขึ้นมาในฝั่งของประเทศเมียนมาโดยเฉพาะจากกลุ่ม KNU และ KNLA ที่ต้องการแยกตัวเป็นอิสระ กลับพบว่าความเคลื่อนไหวดังกล่าวไม่สามารถสร้างสำนึกร่วมในขบวนการต่อสู้เพื่อความเป็น

ชาติของกะเหรี่ยงในฝั่งไทยได้อย่างเข้มข้นเหมือนในฝั่งเมียนมา แม้จะพบว่า มีเครือข่ายกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ในประเทศไทยที่ให้การสนับสนุน KNU และ KNLA ในฐานะที่เป็นกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์และเป็นกะเหรี่ยงสะกอกลุ่มใหญ่ด้วยกัน อย่างไรก็ตาม Keyes ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่ากลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ที่อยู่ในประเทศไทยก็ยังคงรักษาระยะห่างระหว่างพรมแดนทางชาติพันธุ์ในฐานะที่เป็นกะเหรี่ยงกับกลุ่มกะเหรี่ยงทางฝั่งเมียนมา รวมไปถึงการดำรงอยู่ของพรมแดนระหว่างประเทศ ซึ่งเกิดจากบทบาทของรัฐไทยและท้องถิ่นของล้านนามีอิทธิพลต่อการกลืนกลายผ่านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาในระบบ การเผยแพร่พุทธศาสนา การสาธารณสุข กระบวนการพัฒนาของรัฐ ตลอดจนเงื่อนไขของการได้รับความสนับสนุนจากกลุ่มเครือข่ายคริสต์ศาสนาต่าง ๆ ที่ตั้งทำการอยู่ในบริเวณประเทศไทยต่อชาวกะเหรี่ยงคริสต์ที่อาศัยอยู่ในเขตประเทศไทยด้วย (Keyes, 1979: 8-23; ขวัญชีวัน, 2551: 49-50) นอกจากนี้กลุ่มกะเหรี่ยงที่ยังคงนับถือผีและอำนาจเหนือธรรมชาติที่อาศัยอยู่ในฝั่งประเทศไทยก็แทบไม่เห็นบทบาทที่จะเข้าไปเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมกับขบวนการชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยงที่ดำเนินอยู่ในฝั่งประเทศเมียนมาอย่างมีนัยสำคัญเลย (Rajah, 1990: 116-117)

ครั้นต่อมาในปี ค.ศ. 1994 เมื่อขบวนการเคลื่อนไหวชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยงได้มีการแตกแยกทางเป้าหมายและอุดมการณ์ออกจากกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ KNU และ KNLA ทำให้เกิดการแยกตัวและก่อตั้งกองกำลังกะเหรี่ยงประชาธิปไตยฝ่ายพุทธ (Democratic Karen Buddhists Army – DKBA) ซึ่งแสดงตัวตนทางอัตลักษณ์ของกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ DKBA ที่แตกต่างไปจากกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ KNU ไม่ว่าจะเป็นการเชิดชูอัตลักษณ์ทางพุทธศาสนา อัตลักษณ์ของระบบอักษรกะเหรี่ยงพุทธตะวันออกและอักษรกะเหรี่ยงพุทธชุดลิกวอแก่ อัตลักษณ์ของการกำหนดอาณาบริเวณแบบ “พุทธปริมณฑล” ในฐานะดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของกะเหรี่ยงพุทธจากตำนานและคติจักรวาทิน (galactic polity) แบบพุทธศาสนา (ขวัญชีวัน, 2560) การกำหนดสัญลักษณ์ธงชาติชุดใหม่ รวมถึงการแบ่งฝ่ายต่อต้านและโจมตีกันเองอย่างชัดเจน เหล่านี้เป็นดัชนีสำคัญประการหนึ่งของรูปธรรมการแตกเสี้ยวของ

จินตนาการชาติและรัฐกะเหรี่ยง เมื่อกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ DKBA เข้าร่วมเจรจากับฝ่ายรัฐบาลเมียนมาในปีนั้น ทำให้เกิดเหตุการณ์ร่วมมือระหว่างกะเหรี่ยงพุทธ DKBA กับทหารเมียนมาในการโจมตีกองกำลังกะเหรี่ยงคริสต์ KNU จนทำให้ค่ายมาเนอปลอว์ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของรัฐอิสระกอทูเลขของกลุ่มกะเหรี่ยง KNU ถูกโจมตีจนแตกพ่ายไปใน ค.ศ. 1994 ภายหลังจากที่กองกำลังฝ่ายเมียนมาพยายามโจมตีและยึดค่ายต่าง ๆ ของ KNU ได้อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1984 นับตั้งแต่การเริ่มยึดค่ายผาลู ค่ายแม่ตะวอ ค่ายวังซ่า ค่ายเกลเดย์ ค่ายมอโปเก ค่ายแม่หละ ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามแถบอำเภอแม่สอด และท่าสองยาง จังหวัดตาก ค่ายวาเลย์ฝั่งตรงข้ามอำเภอพบพระ และที่สุดกองกำลังพม่าร่วมกับกองกำลังกะเหรี่ยง DKBA ได้บุกฐานที่มั่นมาเนอปลอว์และค่ายใหญ่คิมูร่าซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของ KNU ที่ดูแลรัฐอิสระกอทูเลข ส่งผลให้สถานะของพื้นที่กะเหรี่ยง KNU ที่มีสถานะเป็นรัฐกันชน (buffer state) ระหว่างชายแดนไทย-เมียนมา ต้องสลายไปด้วย (ขวัญชีวิต, 2551: 50-51) และทำให้เกิดการปรับยุทธศาสตร์พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาใหม่ภายหลัง ค.ศ. 1994 เป็นต้นมา โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดนที่มีพรมแดนต่อเนื่องระหว่างรัฐกะเหรี่ยงที่แตกฝ่ายออกเป็นกะเหรี่ยง KNU กับกะเหรี่ยง DKBA ขึ้นไปจนถึงพื้นที่ต่อเนื่องระหว่างรัฐกะเหรี่ยงกับชายแดนไทย-เมียนมาแถบจังหวัดแม่ฮ่องสอน (จิระศักดิ์, 2541) อย่างไรก็ตามบทบาทของ KNU ก็ยังไม่ได้สิ้นสุดลงแต่ยังคงมีความเคลื่อนไหวต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เห็นได้จากการจัดงานวันชาติรำลึกครบรอบปีที่ 71 (71st Karen Revolution Day) ค่ายต่าง ๆ ของ KNU ยังคงแสดงพลังผ่านการจัดงานรวมพลในวันชาติล่าสุดเมื่อต้นปี ค.ศ. 2020 เช่น การจัดงานรำลึกวันชาติครบรอบปีที่ 71 ณ กองบัญชาการกองพลน้อยที่ 5 ฐานตีปูโน่ ตรงข้ามบ้านนอป่าหน้า อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน⁴

ภายหลังจากที่กลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ DKBA แยกตัวออกมาจากกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ KNU และ KNLA รัฐกอทูเลขของชาวกะเหรี่ยงจึงแตกเสี้ยวออกเป็นสองฝ่ายอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ KNU และ KNLA ยังคงเคลื่อนไหวตามค่ายกองกำลังของตนที่เหลืออยู่กระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ กลุ่ม DKBA ได้มีความพยายามสถาปนา “พุทธปริมนทล” ให้เป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ทางพุทธศาสนา

มีศูนย์กลางของพุทธปริมณฑลอยู่ที่เมืองมะไห่จิง ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำสาละวิน ฝั่งตะวันออก เป็นตำแหน่งที่อยู่กึ่งกลางระหว่างเส้นทางไปยังเมืองพะอันซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐกะยีน (รัฐกะเหรี่ยงเดิม) กับชายแดนระหว่างประเทศเมียนมา-ไทย ตรงท่าแม่น้ำเมยบ้านแม่ตะวอ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก การกำหนดให้เมืองมะไห่จิงเป็นศูนย์กลางของพุทธปริมณฑล โดยผู้นำที่เป็นพระสงฆ์สำคัญชื่อพระอุทฺตสนะ ซึ่งมีคุณสมบัติของผู้นำในแบบบุญญาธิการ บารมีตามคติพุทธศาสนา ชีวิตประวัติของท่านถูกอธิบายว่าเป็นผู้มีบุญที่กลับมาชาติมาเกิดใหม่ เป็นผู้นำในการสร้างกรรมกิจทางพุทธศาสนาที่ยิ่งใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดพุทธปริมณฑลให้กลายเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ตามตำนานการสร้างลานจารึกพระไตรปิฎกด้วยอักษรกะเหรี่ยงบนแผ่นหินอ่อนจำนวนกว่า 2700 แผ่น มากกว่าจารึกพระไตรปิฎกของพระเจ้ามินดงกษัตริย์องค์สำคัญของพม่าที่ทำเพียง 429 แผ่น การบูรณะวัดและเจดีย์ร้างรวมถึงการสร้างวัดและเจดีย์ใหม่นับร้อยแห่งทั่วอาณาบริเวณของดินแดนพุทธปริมณฑล ขยายเลยไปถึงพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีกะเหรี่ยงพุทธตั้งถิ่นฐานอยู่ ตลอดจนการสร้าง ความทันสมัยให้แก่ดินแดนพุทธปริมณฑลและพื้นที่ในการดูแลของ DKBA ไม่ว่าจะเห็นการสร้างถนนหนทาง สะพาน โรงเรียน สาธารณสุข โรงพยาบาล แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ พร้อมกับการวางแผนดำเนินชีวิตทางพุทธโดยเฉพาะการกินเจ และการสร้างประเพณีกะเหรี่ยงร่วมกับประเพณีพุทธศาสนา ให้เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธกับ DKBA ที่แตกต่างกัน ไปจากกะเหรี่ยงกลุ่มอื่น (ขวัญชีวัน, 2560)

การเกิดขึ้นของกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ DKBA เป็นขบวนการเคลื่อนไหว ที่มีลักษณะที่น่าสนใจ กล่าวคือมีพระสงฆ์ได้แก่พระอุทฺตสนะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานควบคู่ไปกับกองกำลังทหารของ DKBA คุณสมบัตินี้ดังกล่าว ขวัญชีวัน บัวแดง ได้อาศัยแนวคิดของ Tambiah (1976: 108) มาช่วยวิเคราะห์ว่า พระอุทฺตสนะดำรงตนคล้ายกษัตริย์สร้างเมืองมะไห่จิงให้เป็นศูนย์กลางของดินแดนพุทธอันรุ่งเรืองและขยายออกไป ครอบคลุมพื้นที่รอบ ๆ ในลักษณะเขตปกครองตามคติจักรวาทิน (galactic polity) (ขวัญชีวัน, 2560: 75) ลักษณะเช่นนี้เป็นตัวอย่างของปรากฏการณ์ที่น่าสนใจที่ช่วยชี้ให้เห็นกระบวนการของการก่อรูปของลักษณะรัฐที่เกิดขึ้น

ในยุคหลังอาณานิคม ซึ่ง Ananda Rajah เคยตั้งคำถามไว้จากกรณีรัฐอิสระ กอทูเลตั้งแต่ก่อนการแยกตัวของ DKBA (Rajah, 1990; 121-122) หากแต่ การเกิดขึ้นของ DKBA และการสร้างพื้นที่ในแบบดินแดนศักดิ์สิทธิ์ซึ่งอาศัย คติแบบจารีตนิยมทางพุทธศาสนาได้กลับทวนคืนมาเป็นคุณสมบัติในการสร้าง อัตลักษณ์ของรัฐกะเหรี่ยงใหม่ ที่นอกจากจะสร้างรัฐด้วยความเป็นจารีตนิยม ยังผสมด้วยการสร้างพื้นที่ให้ทันสมัยต่อปรากฏการณ์ในยุคปัจจุบัน ทำให้เห็น ความเคลื่อนไหวของความพยายามจากจินตนาการในการสร้างรัฐและชาติ กะเหรี่ยงแบบ DKBA มีลักษณะเป็นรัฐผสมผสานพันทาง (hybrid state) ที่ ก่อรูปขึ้นมาเป็นตัวอย่างประการหนึ่งของจินตนาการรัฐและชาติกะเหรี่ยงใน ยุคหลังอาณานิคม

เขตเศรษฐกิจชายแดน: การแตกเสี่ยงของรัฐและชาติกะเหรี่ยงด้วยการรุกคืบ ของทุนนิยม

กลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ DKBA ที่แยกตัวออกมาจากกลุ่มกะเหรี่ยง KNU เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพรัฐบาลเมียนมา กลายเป็นเครือข่าย ความร่วมมือกันในการต่อสู้กับกลุ่มกะเหรี่ยง KNU ความสัมพันธ์ของความ ร่วมมือดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นมาเห็นได้ชัดอีกว่ากลุ่ม DKBA จำนวนหนึ่งได้แปลง สภาพกองทัพเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกองกำลังพิทักษ์ชายแดน (Border Guard Force – BGF) ร่วมกับกองทัพรัฐบาลเมียนมา พร้อมกับกรอกรับข้อ เสนอหยุดยิง ทำให้ DKBA และ BGF เคลื่อนไหวร่วมกันตามแนวพื้นที่ของรัฐ กะเหรี่ยงและบริเวณตามแนวชายแดน ซึ่งยิ่งทำให้เห็นความแตกเสี่ยงของรัฐ และชาติกะเหรี่ยงในภาพรวม จากที่เคยเติบโตขึ้นมาจาก KNU แล้วแตกออก เป็น DKBA และส่วนหนึ่งที่เข้าร่วมกับเมียนมาใน BGF อย่างชัดเจนขึ้น

การเคลื่อนไหวของ BGF ในเขตของรัฐกะเหรี่ยงตั้งแต่มีการเจรจา ร่วมมือกับ DKBA เป็นต้นมา นอกจากจะเห็นความซ้อนทับของการเข้ามาของ กลุ่มกองทัพพม่าในดินแดนชาวกะเหรี่ยงเป็นรูปธรรมมากขึ้น เครือข่ายด้าน เศรษฐกิจที่ BGF ประสานประโยชน์ให้เข้ามาใช้พื้นที่ตามแนวชายแดนก็ได้ เข้ามามีบทบาทมากขึ้นด้วย เห็นได้จากการลงทุนสร้างพื้นที่เศรษฐกิจขนาด ใหญ่หลายโครงการตามแนวชายแดนภายใต้การสนับสนุนและคุ้มครองของ

BGF เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจในรัฐของชาวกะเหรี่ยงที่ตั้งถิ่นฐานเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ รัฐกะยีนและรัฐกะยา ถูกแทรกแซงโดยเมียนมาและกลุ่มทุนจากภายนอก ตอกย้ำความแตกเสี่ยงของการควบคุมระบบเศรษฐกิจในรัฐของชาวกะเหรี่ยงอย่างที่เคยเป็นมาให้สลายออกไปมากขึ้น

รัฐกะยีนและรัฐกะยาของชาวกะเหรี่ยง เป็นรัฐที่มีแนวชายแดนติดกับพรมแดนของประเทศไทย เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีความสำคัญไม่เพียงแต่กับประเทศเมียนมา แต่ยังสำคัญในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (GMS) ห้าเหลี่ยมเศรษฐกิจ (ACMEC) เจ็ดเหลี่ยมเศรษฐกิจ (BIMSTEC) โครงการระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (EWEC) ของกลุ่มประเทศอาเซียน ทำให้เมียนมากลายเป็นจุดเชื่อมโยงประเทศต่าง ๆ ที่แวดล้อมอยู่ในภูมิภาคนี้เข้าด้วยกัน โดยผ่านเส้นทางสำคัญเข้าสู่เมียนมา ที่ชายแดนประเทศไทยทางแม่สอด-เมียวดี ทะลุผ่านดินแดนรัฐของชาวกะเหรี่ยงทางรัฐกะยีน และรัฐกะยา เข้าสู่เมียนมาเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางไปยังเอเชียใต้ และขึ้นเหนือเชื่อมต่อไปยังจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงอีกทางหนึ่ง (ดุษฎีภาค, 2551: 207; 2554: 109)

ในบรรยากาศทางเศรษฐกิจที่เปิดกว้างขึ้นผนวกกับการที่เมียนมาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญต่อการเชื่อมโยงพื้นที่ทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค กองทัพรัฐบาลเมียนมาได้หันมาให้ความสนใจเศรษฐกิจและการค้าชายแดนอย่างจริงจังมากขึ้น เพื่อเข้ามามีบทบาทในการเป็นตัวกลางผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านโดยตรง โดยที่ก่อนหน้านี้เศรษฐกิจชายแดนอยู่ภายใต้อิทธิพลของบรรดารัฐชนชาติส่วนน้อยตามแนวชายแดนของเมียนมายศ สันตสมบัติ ชี้ให้เห็นว่า นับแต่ปี ค.ศ. 1988 เป็นต้นมา รัฐบาลเมียนมาพยายามหาทางยุติการสู้รบกองกำลังต่าง ๆ ตามแนวชายแดน กองทัพเมียนมาทำสัญญาให้สัมปทานไม้แก่ภาคเอกชนของไทย เพื่อแลกกับการที่กองทัพไทยให้คำมั่นว่าจะหยุดสนับสนุนกองกำลังชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน ในปี ค.ศ. 1997 กองทัพทำสัญญาสงบศึกกับกองกำลังต่าง ๆ ถึง 25 กลุ่ม เมื่อสัญญาหยุดยิงได้รับการสถาปนาร่วมกับกองกำลังต่าง ๆ กองทัพเมียนมาได้เริ่มเข้าไปหาผลประโยชน์ตามแนวชายแดนในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะเส้นทางการค้าตามพรมแดนเมียนมา ไทย และจีน (ยศ 2556: 86-87) นโยบาย

เศรษฐกิจชายแดนของเมียนมาในภาพรวม มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงภายในของความเคลื่อนไหวในกลุ่มกะเหรี่ยง ทำให้เห็นว่า กองกำลังพิทักษ์ชายแดน BGF ของเมียนมา เป็นกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทควบคุมพื้นที่ชายแดนในรัฐชนกลุ่มน้อยรวมถึงรัฐกะเหรี่ยง ซึ่งก็มีผลทำให้กลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ DKBN ได้หันไปให้ความร่วมมือกับ BGF ประสานทั้งประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของแต่ละฝ่าย ในขณะที่เดียวกัน BGF ก็ประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยตรงต่อกลุ่มทุนภายนอก โดยเฉพาะจากไทย และจีน ในพื้นที่ชายแดนของรัฐของชาวกะเหรี่ยง ทำให้สัดส่วนของการได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มกะเหรี่ยง KNU ในพื้นที่ชายแดนที่เคยได้รับมาก่อนลดลง พร้อมไปกับการแยกตัวออกไปของกลุ่มกะเหรี่ยง DKBN ที่หันไปร่วมมือกับเมียนมาและแปลงสภาพกองกำลังเข้าร่วมกับ BGF ซึ่งกลายเป็นการต่อต้านกะเหรี่ยงด้วยตัวเองในที่สุด

นโยบายรุกคืบทางเศรษฐกิจของจีนตามพื้นที่ชายแดนของบรรดาประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปรากฏขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและรุนแรงในระยะสิบปีที่ผ่านมา พื้นที่ชายแดนของรัฐกะเหรี่ยงและกะยาที่มีชาวกะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ อาศัยเป็นส่วนใหญ่ในประเทศเมียนมากำลังได้รับผลกระทบรุกคืบของทุนนิยมจีนผ่านโครงการเขตเศรษฐกิจชายแดนนี้เช่นกัน การเปิดโครงการเขตเศรษฐกิจชายแดนในรัฐกะเหรี่ยงภายใต้ทุนนิยมจีนในหลายพื้นที่ได้ชี้ให้เห็นอิทธิพลการต่อรองของจีนในพื้นที่กำกับดูแลของกองกำลังกะเหรี่ยงแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น ในพื้นที่ของกองกำลังกะเหรี่ยง BGF เพิ่งประกาศการก่อสร้างตลาดเมืองใหม่บ้านวาเลย์ใหม่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอวาเลย์ใหม่ เมืองเมียวดี ประเทศเมียนมา อยู่ตรงข้ามกับชายแดนไทยที่ทำข้ามบ้านวาเลย์เหนือ ตำบลวาเลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ก่อนหน้านี้ไม่นานได้มีการพัฒนาก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่เขตเศรษฐกิจขเวโก๊โก่ หรือโครงการเมืองใหม่โก๊โก่ ขนาดพื้นที่กว่า 80,000 ไร่ ด้วยเงินลงทุนกว่า 1,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตั้งอยู่บริเวณเมืองเมียวดี ประเทศเมียนมา อยู่ตรงข้ามแม่น้ำเมยกับฝั่งประเทศไทยที่ทำพ่อเลี้ยงคำ บ้านวังแก้ว ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อสร้างให้เป็นเมืองใหม่แบบครบวงจร ประกอบด้วยอาคารที่พักทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นบ้านเดี่ยวจนถึงที่พักอาคารคอนโดมิเนียม

โรงงาน คลังสินค้า ห้างสรรพสินค้า อาคารสำนักงาน โรงแรม เอนเทอร์เทนเมนต์ คอมเพล็กซ์ เพื่อพัฒนาทั้งธุรกิจการเกษตรและการท่องเที่ยว การเปิดตัวการลงทุนขนาดใหญ่หลายแห่งของจีนในฝั่งรัฐกะเหรี่ยงในประเทศเมียนมา ซึ่งมีผลเชื่อมต่อการประกาศพื้นที่ชายแดนในเขตสามอำเภอของจังหวัดตาก ได้แก่ พบพระ แม่สออด และแม่ระมาด ให้เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแนวชายแดนของฝั่งประเทศไทย

เราจึงเห็นความทับซ้อนของพื้นที่ทางชาติพันธุ์ การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ บนความแตกเสี้ยวของจินตนาการรัฐและชาติของกะเหรี่ยงที่พยายามสร้างขึ้นมามากกว่า 70 ปี ที่ผ่านมามีการแตกกระจายระส่ำระสายออกไปมากขึ้น ไม่เพียงแต่กองกำลังของ KNU และ KNLA อ่อนกำลังลง ความไม่ลงรอยกันระหว่างกลุ่มกะเหรี่ยงที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมทางศาสนาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ KNU และกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ DKBA นำไปสู่เป้าหมายทางอุดมการณ์ที่แตกเสี่ยง การเข้ามามีบทบาทใหม่ของ BGF ตามแนวชายแดนและในพื้นที่ของรัฐกะเหรี่ยง ทำให้ความเคลื่อนไหวมีมิติที่ซับซ้อนขึ้นนอกเหนือจากเป้าหมายทางการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะเครือข่ายกะเหรี่ยงที่ร่วมมือกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่าง รวมทั้งการเปิดพื้นที่ให้กับโครงสร้างทางเศรษฐกิจใหม่ที่เข้ามามีบทบาทในพื้นที่กะเหรี่ยงมากขึ้น

สรุป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้มุมมองทางภาษาศาสตร์ ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจ ร่วมกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องตามที่ได้อธิบายมานั้น ทำให้เห็นว่า การสร้างหน่วยชาติพันธุ์กะเหรี่ยง (Karen) เป็นสิ่งเกิดขึ้นใหม่ในสมัยอาณานิคม โดยประมวลจากความเข้าใจของคนนอกไม่ว่าจะเป็นชาวพม่า มอญ ไทย ล้านนา ที่กำหนดนิยามคนพื้นเมืองกลุ่มหนึ่ง ประกอบกับการอาศัยพื้นฐานของลักษณะร่วมทางภาษา ด้วยการนำเอาความรู้ทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnolinguistic) เข้ามามีบทบาทหลักในการดึงกลุ่มคนต่าง ๆ ที่พูดในภาษาสาขากะเหรี่ยง (Karen-speaking people) ถูกนำเข้ามาจัดหมวดหมู่และทำให้นิยามหน่วยชาติพันธุ์กะเหรี่ยงยึดโยงอยู่กับระบบภาษาสาขากะเหรี่ยงเป็นฐานคิดสำคัญ

นิยามของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่ถูกสร้างขึ้นได้กลายมาเป็นหน่วยของการรวมกลุ่มคนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่อิงกับแนวคิดเรื่องชาตินิยมที่เข้ามามีอิทธิพลตั้งแต่ช่วงอาณานิคมในบรรดาชนชั้นนำของชาวกะเหรี่ยง ความเคลื่อนไหวเรื่องชาตินิยมของกะเหรี่ยงได้เริ่มเติบโตอย่างเป็นกระบวนการ ชาวกะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ ได้รวมตัวกันเป็นองค์กรในการเคลื่อนไหวอย่างมีบทบาทชัดเจน เช่น กลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Union - KNU) และกองกำลังอิสระแห่งชาติกะเหรี่ยง (Karen National Liberation Army - KNLA) โดยเฉพาะเมื่อภายหลังที่สหภาพพม่าได้เอกราชจากอังกฤษ การเคลื่อนไหวของกลุ่มกะเหรี่ยงมีเป้าหมายต้องการรัฐอิสระแยกตัวออกจากการปกครองของพม่า ทำให้เกิดลักษณะของขบวนการในแบบชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยง (Karen ethno-nationalism movement) ภายใต้อิทธิพลของแนวคิดชาตินิยมทางการเมืองของขบวนการได้นำแนวคิดรากเหง้าดั้งเดิมเป็นเครื่องมือในการสร้างคำอธิบายว่าด้วยกำเนิดของประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเพื่ออาศัยคุณสมบัติเชิงจารีตจากหน่วยทางชาติพันธุ์มาเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการประกอบสร้างชาติของชาวกะเหรี่ยง กลายเป็นประดิษฐกรรมชุดความคิดรากเหง้าดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยง (creation of Karen primordialism) ทั้งนี้ยังเห็นได้อีกว่าการประกอบสร้างชาติของกะเหรี่ยงที่เกิดขึ้นโดย KNU และ KNLA ก็เป็นองค์ประกอบของลักษณะชาติแบบสมัยใหม่ที่ KNU และ KNLA คาดหวังจะให้เป็น ทำให้เห็นกระบวนการของการสร้างสำนึกของความเป็นชาติของชาวกะเหรี่ยงที่ผูกโยงเชื่อมร้อยกันด้วยตำนานเชิงประวัติ ความทรงจำ และคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ของความเป็นพี่น้องกะเหรี่ยง ในฐานะที่เป็นกำเนิดร่วมของกะเหรี่ยงที่ถูกสร้าง และชาติกะเหรี่ยงที่กำลังอยู่ในจินตนาการประกอบสร้าง ในขณะเดียวกันรากเหง้าดั้งเดิมก็เป็นประดิษฐกรรมทางความคิดที่ถูกสร้างขึ้นมาอธิบาย ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยกำหนดคุณสมบัติทางชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอีกทางหนึ่ง ส่งผลให้เกิดความเป็นชุมชนทางชาติพันธุ์อันช่วยประกอบสร้างสำนึกร่วมสู่ขบวนการสร้างชาติสมัยใหม่ เพราะฉะนั้นความเป็นชาติของชาวกะเหรี่ยง จึงเป็นสิ่งที่ถูกจินตนาการและเป็นภาพที่ถูกสร้างขึ้นมาใหม่เพื่อทำให้ชาติกะเหรี่ยงมีคุณสมบัติร่วมกับลักษณะรัฐแบบสมัยใหม่ตามเป้าหมายเชิงอุดมการณ์ที่มุ่งหวัง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาลักษณะของรัฐอิสระกอบุเลของชาวกะเหรี่ยงภายใต้การนำของ KNU กับลักษณะแบบรัฐชาติสมัยใหม่ในประเด็นข้อแตกต่างอย่างเป็นนัยสำคัญระหว่างนิยามรัฐจารีตที่อิงกับพื้นที่แบบอาณาบริเวณ (territory) ซึ่งปริมณฑลของอำนาจไม่สามารถบ่งบอกพิกัดที่แน่นอน กับนิยามรัฐสมัยใหม่ที่ต้องมีการกำหนดเขตแดน (border) ที่ชัดเจน ซึ่งจำเป็นที่ต้องอิงกับพิกัดพื้นที่อันต้องระบุขอบเขตที่อำนาจรัฐทำงานครอบคลุมอยู่ ลักษณะของรัฐกอบุเลจึงยังอยู่ในกระบวนการระหว่างสร้างไปสู่ความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ เนื่องจากยังเป็นพื้นที่ซ้อนทับระหว่างอำนาจของรัฐประเทศเมียนมาที่มีเขตแดนชัดเจนครอบทับพื้นที่รัฐอิสระกอบุเลของชาวกะเหรี่ยง การประกาศรัฐอิสระกอบุเลจึงยังมีความคลุมเครือเป็นเสมือนอาณาบริเวณอำนาจแบบรัฐจารีตที่ยังกำหนดเขตแดนได้ไม่ชัดเจนและยังไม่สามารถก้าวผ่านสู่การกำหนดเขตแดนแบบรัฐสมัยใหม่ ทำให้มีข้อวิจารณ์ว่าอย่างน้อยที่สุด รัฐอิสระกอบุเลก็ยังก้าวข้ามไม่พ้นคุณสมบัติรัฐจารีตในแบบคำอธิบายของ Giddens แม้ว่าจะมีความพยายามสถาปนาความเป็นรัฐอิสระกอบุเลเพื่อให้เป็นไปตามแบบของลักษณะรัฐสมัยใหม่ขึ้นมาก็ตาม นอกจากนี้ การสร้างพุทธปริมณฑลในแบบดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของกะเหรี่ยงกลุ่ม DKBA พร้อมกับโครงการพัฒนาความทันสมัย ก็ยังทำให้เกิดลักษณะของการสร้างรัฐแบบผสมผสานพันทาง (hybrid state) ซ้อนทับกันระหว่างจินตนาการรัฐที่แตกต่างของกะเหรี่ยงแต่ละกลุ่มภายในเขตแดนของประเทศเมียนมา ซึ่งเป็นตัวอย่างสะท้อนให้เห็นความพยายามในการสร้างรัฐใหม่ที่เกิดขึ้นหลังยุคอาณานิคม

ภายใต้ของนิยามชาติพันธุ์กะเหรี่ยงซึ่งประกอบด้วยความหลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ ภายใน เมื่อพิจารณาจากขบวนการเคลื่อนไหวที่ดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้เห็นว่าขบวนการชาตินิยมเชิงชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยงได้มีการแตกแยกทางเป้าหมายและอุดมการณ์ระหว่างกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์และกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ เกิดการแยกตัวและก่อตั้งกองกำลังกะเหรี่ยงประชาธิปไตยฝ่ายพุทธ DKBA ซึ่งแสดงตัวตนทางอัตลักษณ์ของกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ DKBA ที่แตกต่างไปจากกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ KNU และ KNLA อีกทั้งกะเหรี่ยงพุทธ DKBA ส่วนหนึ่งได้แปลงเข้าไปร่วมกับกองกำลังพิทักษ์ชายแดน BGF ของรัฐบาลเมียนมา กลายเป็นการต่อสู้กันภายในระหว่างกลุ่มกะเหรี่ยงด้วยตนเอง

เป้าหมายทางการเมืองที่แตกต่างได้เปิดทางไปสู่ความแตกเสี่ยงของจินตนาการ
ความเป็นชาติและรัฐอิสระของกะเหรี่ยงด้วยกันที่ปราศจากเอกภาพ

ยิ่งไปกว่านั้น การเคลื่อนเข้ามาของทุนนิยมด้วยนโยบายเศรษฐกิจ
ชายแดนของประเทศเมียนมา โดยเฉพาะเมื่อ BGF สามารถเคลื่อนตัวเข้ามา
มีบทบาทร่วมกับ DKBA และเปิดใช้พื้นที่ชายแดนของรัฐชาวกะเหรี่ยงในการ
เปิดโอกาสให้แหล่งทุนจากต่างประเทศเข้าไปลงทุนขนาดใหญ่ ก็เป็นเงื่อนไข
ส่วนหนึ่งที่ช่วยผลักดันให้ความแตกเสี่ยงภายในกะเหรี่ยงด้วยกันเอง ด้วยข้อ
ขัดแย้งและต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่กะเหรี่ยงแต่ละกลุ่ม
เข้าไปมีส่วนร่วม และเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาต่อไประหว่างความสัมพันธ์
ทางเศรษฐกิจกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการชาตินิยมเชิง
ชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยงที่จะต้องเผชิญเงื่อนไขความขัดแย้งใหม่ในอนาคต

ดังนั้นบทความนี้จึงพยายามเสนอภาพไปสู่ทิศทางที่แสดงให้เห็นถึง
ความแตกเสี่ยงระหว่างกลุ่มชาวกะเหรี่ยง ทั้งในมิติทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่
ต้องการยืนยันความหลากหลายของกะเหรี่ยงที่เด่นชัดขึ้นโดยเฉพาะระหว่าง
กะเหรี่ยงพุทธและกะเหรี่ยงคริสต์ ซึ่งดำเนินไปควบคู่กับการก่อรูปของกลุ่ม
เคลื่อนไหวทางการเมืองที่เป็นรูปธรรมตามองค์กรต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่ม และ
ทิศทางของอุดมการณ์ทางการเมืองในการเคลื่อนไหวที่มีแนวทางแตกต่างกัน
ไป ทำให้เป้าหมายร่วมกันของเอกภาพกะเหรี่ยงในภาพรวมขาดความชัดเจน
และกลายเป็นภาพของการแยกตัวและแตกเสี่ยงออกไปในอนาคต เว้นแต่จะ
มีเงื่อนไขใหม่ที่จะทำให้ชาวกะเหรี่ยงสามารถบูรณาการความหลากหลายใน
กลุ่มของตนและสร้างเอกภาพตามเป้าหมายที่ต้องการขึ้นมาใหม่ได้

เชิงอรรถ

- 1 บทความมีการใช้คำว่า “พม่า” และ “เมียนมา” ตามบริบทของการใช้คำนี้คือ พม่า ในความหมายของกลุ่มคนที่ยามตนเองในทางชาติพันธุ์ว่าเป็นชาวพม่า (Bama) และชื่อประเทศพม่า (Burma) ที่ใช้ก่อนการเปลี่ยนชื่อเป็นประเทศเมียนมา (Myanmar) ทั้งนี้ชื่อประเทศที่ใช้ว่าคำว่า พม่า ใช้เรียกอาณาจักรพม่าโบราณ และเรียกชื่อประเทศที่ใช้ตั้งแต่หลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษ ค.ศ. 1947 และคำนี้ใช้เรียกต่อมาแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองภายในและเปลี่ยนชื่อประเทศหลายครั้ง จนถึงปี ค.ศ. 1988 จึงมีการเปลี่ยนการใช้คำเรียกประเทศจาก พม่า มาเป็น เมียนมา และปัจจุบันใช้ชื่อประเทศเป็นทางการว่า สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (Republic of the Union of Myanmar) เรียกกันทั่วไปว่า ประเทศเมียนมา.
- 2 รัฐกะเหรี่ยง (Karen State) เป็นชื่อเดิม ปัจจุบันรัฐบาลประเทศเมียนมาเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น รัฐกะยีน (Kayin State)
- 3 รัฐกะเรนนิ (Karen-Ni) เป็นชื่อเดิม ปัจจุบันรัฐบาลประเทศเมียนมาเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น รัฐกะยา (Kayah State) ประชากรส่วนใหญ่ของรัฐกะยา เคยถูกเรียกว่าชาวคะเรนนิ (Karen-Ni) จึงถูกเปลี่ยนมาเรียกใหม่ด้วยว่า กะยาลี (Kayah-Li) หมายถึงกะเหรี่ยงแดง ซึ่งเคยมีคำเรียกคนกลุ่มนี้ว่าเป็น “กะเหรี่ยงแดง” (Red Karen) ในอีกชื่อหนึ่งด้วย ทำให้เห็นการซ้อนทับของความหมายของคำว่า กะเหรี่ยง (Karen) ที่ถูกสร้างขึ้นมาในสมัยอาณานิคมและหลังอาณานิคม ที่นอกจากจะผูกรวมคนหลายกลุ่มเข้าเป็นกะเหรี่ยง (Karen) กลุ่มต่าง ๆ แล้ว ยังสร้างความกำกวมให้กับหน่วยชาติพันธุ์ที่ถูกนิยามภายใต้ชื่อว่า กะเหรี่ยง (Karen) อีกด้วย (Chisholm, 1911: 678)
- 4 “วันชาติกะเหรี่ยง”. สยามรัฐออนไลน์, 31 มกราคม 2563. <https://siamrath.co.th/n/129845> เข้าถึง 5 มีนาคม 2563. “กองกำลัง KNU ฝึก จัดงาน 71 วันชาติกะเหรี่ยง”. แนวหน้า, 31 มกราคม 2563. <https://www.naewna.com/local/469976> เข้าถึง 5 มีนาคม 2563. “กองกำลังติดอาวุธชนชาติกะเหรี่ยง จัดงานวันชาติรำลึกครบรอบปีที่ 71”. Chiang Mai News, online 31 January 2020. <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/1249271> เข้าถึง 5 มีนาคม 2563. “71 ปีวันปฏิวัติกะเหรี่ยง สันติภาพยังอีกไกล KNU ต้านทหารพม่า ตัดถนนยุทธศาสตร์เข้าพื้นที่”. สำนักข่าวชายขอบ TransborderNEWS, 31 มกราคม 2020. <https://transbordernews.in.th/home/?p=24445> เข้าถึง 5 มีนาคม 2563.
- 5 “ทุนเงินทะลักริมเมยแข่งผุดเมืองใหม่ ‘บ้านวาลัยใหม่’ ประภพ ‘พบพระ’”. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 40 ฉบับที่ 3547 วันที่ 9-12 กุมภาพันธ์ 2563, หน้า 24. Online 12 Feb 2020.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ขวัญชีวัน บัวแดง. 2551. *พื้นที่พรมแดนแม่น้ำเมยกับความสัมพันธ์ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง-คนเมือง*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ขวัญชีวัน บัวแดง. 2560. *เครือข่ายพุทธศาสนาของชาวกะเหรี่ยงข้ามแดนไทย-เมียนมาร์*. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิระศักดิ์ เพชรตรา. 2541. *ปัญหาที่ตั้งค่ายอพยพผู้ลี้ภัยชาวกะเหรี่ยงตามแนวชายแดนไทย-พม่า ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดุลยภาค ปรีชารัชช. 2551. *ผ่าการเมืองพม่า ความขัดแย้ง ความมั่นคง ในโลกที่ไร้พรมแดน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดุลยภาค ปรีชารัชช. 2554. *จับกระแส: ยุทธศาสตร์การเมืองพม่า*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดุลยภาค ปรีชารัชช. 2554. *ความเข้าใจเรื่องเขตแดนไทย-พม่า. ใน เขตแดนสยามประเทศไทย - มาเลเซีย - พม่า - ลาว - กัมพูชา*. ชาติวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ (บก.), (หน้า 101-224). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- นิติ ภาวิครพันธุ์. 2553. *ชนบท ชาติและชาติพันธุ์*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- บัณฑิต ไกรวิจิตร. 2559. *การเผชิญกับภาพแทนของกะเหรี่ยงไสลัวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ) วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บัณฑิต ไกรวิจิตร. 2561. “การรวมชีวิตป่าเข้าสู่ปริมณฑลทางการเมืองหลากหลายสายพันธุ์: การพูดของชาวกะเหรี่ยงไสลัวคนเปี้ยล่าง”, *วารสารมานุษยวิทยา*. 1(2): 71-128.
- พิเชฐ สายพันธ์. 2562. *พลวัตชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงฝั่งตะวันตกของประเทศไทย ในเขตตอนบนจังหวัดตากและกำแพงเพชร*. รายงานวิจัยชุดโครงการศึกษาวิจัยพลวัตของชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเพื่อการสร้างแผนพัฒนาธรรมมีชีวิตปีที่ 1 (พ.ศ. 2562). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ภาวนีย์ บุญวรรณ. 2544. *การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อพระพุทธศาสนาและภูมิของชาวกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นเรศวร กรณีศึกษา หมู่บ้านสะเน่พ่อง ตำบลไร่ไร่ อำเภอลังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยศ สันตสมบัติ. 2551. “มานุษยวิทยาว่าด้วยรัฐ: บทสำรวจความคิดและพลังของมานุษยวิทยา”. ใน *รัฐจากมุมมองชีวิตประจำวัน*. (หน้า 10-44). กรุงเทพฯ:

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ยศ สันตสมบัติ, และคณะ. 2556. *อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงใต้ชะเง้อมสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ*. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.

ภาษาอังกฤษ

Anderson, B. 1983. *Imagined Community: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso Editions and NBL.

Ardeth, M. T. 2012. *The “Other” Karen in Myanmar: Ethnic Minorities and the Struggle without Arms*. United Kingdom: Lexington Books.

Aung, M. H. 1967. *A History of Burma*. New York: Columbia University Press.

Chisholm, H. (Ed.). 1911. “Karen-Ni”, *Encyclopedia Britannica*. 15 (11th ed). Cambridge University Press.

Giddens, A. 1989. *Sociology*. Cambridge: Polity Press.

Gravers, M. 1996. “The Karen Making of a Nation”. In Stein Tonnesson and Hans Antlov (Eds.), *Asian Forms of Nation*. (pp. 237-269). Richmond, Surrey: Curzon Press.

Hamilton, J. W. 1976. *Pwo Karen: At the Edge of Mountain and Plain*. Library of Congress Cataloging in Publication Data, USA: West Publishing.

Hovemyr, A. P. 1989. *In search of the Karen King: A Study in Karen Identity with Special Reference to 19th Century Karen Evangelism in Northern Thailand*. Studia Missionalia Upsaliensia XLIX. The University of Uppsala.

Kato, A. 2003. “Pwo Karen”. In Thurgood, Graham and LaPolla, Randy J. (Eds.), *The Sino-Tibetan Languages*. (pp. 632-648). London and New York: Routledge.

Keyes, C. F. 1977. *The Golden Peninsula*. New York: MacMillan Publishing.

Keyes, C. F. 1979. *Ethnic Adaptation and Identity: The Karen on the Thai Frontier with Burma*. Philadelphia, Pennsylvania: Institute for the Study of Human Issues. Inc.

Lehman, F. K. 1967. “Ethnic Categories in Burma and the theory of social systems”. in Peter Kunstadter (Ed.), *Southeast Asian Tribes*,

- Minorities, and Nations. V.1.* Princeton: Princeton University Press.
- Lehman, F. K. 1979. "Who are the Karen, and If So, Why? Karen Ethno-history and a Formal Theory of Ethnicity". In Charles F. Keyes (Ed.), *Ethnic Adaptation and Identity: The Karen on the Thai Frontier with Burma.* (pp. 215-247). Philadelphia, Pennsylvania: Institute for the Study of Human Issues. Inc.
- Pinkaew Laungaramsri. 2003. "Constructing Maginality: the 'hill tribe' Karen and their shifting locations within Thai state and public perspectives". In Claudio O. Delang (Ed.), *Living at the Edge of Thai Society: The Karen in the highlands of northern Thailand.* (pp. 21-42). New York: RoutledgeCurzon.
- Po, San C. C.B.E. 2001 (1928). *Burma and the Karens.* Bangkok: White Lotus Co., Ltd.
- Prasert Rangkla. 2014. "Karen ethno-nationalism and the wrist-tying ceremony along the Thai-Burmese border", *Journal of Southeast Asian Studies*, 45(1): 74-89.
- Rajah, A. 1990. "Ethnicity, Nationalism and the Nation-State: The Karen in Burma and Thailand". In Gehan Wijeyewardene (Ed.), *Ethnic Groups across National Boundaries in Mainland Southeast Asia.* (pp. 102-133). Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Renard, R. D. 1980. *Kariang: History of Karen – T'ai Relations from the Beginning to 1923.* Ph. D. Dissertation, University of Hawaii.
- Renard, R. D. 1990. "The Karen Rebellion in Burma". In Ralph R. Premdas, S.W.R. de A. Samarasinghe, and Alan B. Anderson (Eds.), *Successionist Movements in Comparative Perspective.* London: Pinter Publishers.
- Renard, R. D. 2003. "Studying peoples often called Karen". In Claudio O. Delang (Ed.), *Living at the Edge of Thai Society: The Karen in the highlands of northern Thailand.* (pp. 1-15). New York: RoutledgeCurzon.
- Rosaldo, R. 2003. "Introduction. The border of belonging: Nation and citizenship in the hinterland". In Renato Rosaldo (Ed.), *Cultural Citizenship in Island Southeast Asia: Nation and Belonging in the Hinterlands.* (pp. 1-15). Berkley: University of California Press.
- Smith, A. D. 1986. *The Ethnic Origin of the Nation.* Oxford, UK: Blackwell.
- Smith, M. 1999. *Burma: Insurgency and the Politics of Ethnicity.* London:

Zed Books.

- Solnit, D. B. 1997. *Eastern Kayah Li: Grammar, Texts, Glossary*. Hawaii: University of Hawaii Press.
- Solnit, D. B. 1997. “Eastern Kayah Li”. In Thurgood, Graham and LaPolla, Randy J. (Eds.), *The Sino-Tibetan Languages*. (pp. 623-631). London and New York: Routledge.
- South, A. 2007. “Karen Nationalist Communities: The “Problem” of Diversity”, *Contemporary Southeast Asia*, 29(1): 55-76.
- Stern, T. 1968. “Three Pwo Karen scripts: a study of alphabet formation”, *Anthropological Linguistics*, 10(1): 1-39.
- Thurgood, G. & LaPolla, R. J. (Eds.). 2003. *The Sino-Tibetan Languages*. London and New York: Routledge.
- Wijeyewardene, G. (ed.). 1990. *Ethnic Groups across National Boundaries in Mainland Southeast Asia*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.

website

- “ทุนจีนทะลักริมเมยแข่งผุดเมืองใหม่ ‘บ้านวาเลย์ใหม่’ ประกบ ‘พบพระ’”. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 40 ฉบับที่ 3547 วันที่ 9-12 กุมภาพันธ์ 2563, หน้า 24. Online 12 Feb 2020. <https://www.thansettakij.com/content/business/421194?ad&fbclid=IwAR0x9LcYLfnjGnusHEPW2cr0Jx-Ax9OsQ86PUxlyC1hNbCsz3m7WzeZAgZM> (สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2563).
- “วันชาติกะเหรี่ยง”. สยามรัฐออนไลน์, 31 มกราคม 2563. <https://siamrath.co.th/n/129845> (สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2563).
- “กองกำลัง KNU พริบ! จัดงาน 71 วันชาติกะเหรี่ยง”. แนวหน้า, 31 มกราคม 2563. (สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2563).
- “71 ปีวันปฏิวัติกะเหรี่ยง สันติภาพยังอีกไกล KNU ด้านทหารพม่าตัดถนนยุทธศาสตร์เข้าพื้นที่”. สำนักข่าวชายขอบ TransborderNEWS, 31 มกราคม 2020. <https://transbordernews.in.th/home/?p=24445> (สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2563).